

İMAM HATİP ORTAOKULU DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ ÖĞRETMENLERİNİN ÖZEL ALAN YETERLİK ALGILARININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ*

İbrahim ARAS **
Veli ÖZTÜRK ***

ÖZ

Bu araştırmada, İmam Hatip Ortaokulu (İHO) din kültürü ve ahlak bilgisi (DKAB) öğretmenlerinin özel alan yeterlik düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından belirlenen “Özel Alan Yeterlilikleri”, uzmanların görüşü alınarak 5 puanlık Likert tipi bir ankete dönüştürülmüştür. Çalışmada nicel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanan “İHO DKAB Öğretmenlerinin Özel Alan Yeterlilikleri Anketi”, MEB’in 2015 yılı seminer dönemlerinde uygulanmıştır. Araştırmanın evrenini; Türkiye’deki İHO’larda çalışan DKAB öğretmenleri, örneklemini; Afyonkarahisar, Balıkesir, Eskişehir, Kütahya, Manisa ve Uşak illerindeki 78 İHO’da çalışan 355 öğretmen oluşturmaktadır. Örneklemin % 95’lik güvenilirlik seviyesiyle evreni yansıtaacağı değerlendirilmektedir. Araştırma verileri istatistiksel yöntemlerle analiz edilmiştir. Analiz aşamasında maddelere katılım düzeyiyle ilgili ağırlıklandırılmış ortalama değerler tespit edilmiş, Cramer V, Mann Whitney-U, Kruskal Wallis-H gibi istatistik testleri kullanılmıştır. Araştırma sonunda, öğretmenlerin yeterlik algılarının “fakülte”, “hizmet içi eğitim alma”, “lise türü”, “cinsiyet”, “yaş”, “hizmet yılı” ve “hafızlık” değişkenlerine göre anlamlı farklılaşmalar gösterdiği tespit edilmiştir.

---

* Bu Çalışma yazarın “*İmam Hatip Ortaokulu Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Özel Alan Yeterlilikleri*” adlı doktora tezinden üretilmiştir. (Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK), Ulusal Tez Merkezi, Tez No: 511316, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tarama.jsp> , 27.10.2018)

** Dr., MEB Tavşanlı Anadolu Lisesi DKAB Öğretmeni, e-mail: ibrahimaras43@hotmail.com, ORCID ID: orcid.org/0000-0003-1481-4286.

*** Dr. Öğretim Üyesi, Dokuz Eylül Üni. İlahiyat Fakültesi, Din Eğitimi ABD, e-mail: veli.ozturk@deu.edu.tr, ORCID ID: orcid.org/0000-0002-4166-5864.

Makalenin Hakemlere Gönderiliş Tarihi : 18/04/2019

Makalenin Hakemlerden Geliş Tarihi : 28/05/2019

Anahtar Kelimeler: İmam Hatip Ortaokulu, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni, Öğretmen Yeterlikleri, Özel Alan Yeterlikleri, Din Eğitimi.

INVESTIGATION OF SPECIAL FIELD COMPETENCIES LEVELS OF RELIGIOUS CULTURE AND MORAL TEACHERS IN IMAM HATIP SECONDARY SCHOOLS KNOWLEDGE IN TERMS OF VARIOUS VARIABLES

ABSTRACT

In this study, it is aimed to investigate the differentiation in the level of the field competences of teachers of Religion and Morality from Imam Hatip Secondary Schools based on some individual and school demographic variables. The Special Field competencies determined by MEB were transformed into 5-points Likert-type questionnaire based on the opinion of experts. Data gathered from the sample 355 teachers of Religion and Morality working in 78 Imam Hatip secondary schools in Kütahya, Uşak, Balıkesir, Eskişehir, Manisa ve Afyonkarahisar in 2015 were analyzed with Cramer V, Mann Whitney-U test, Kruskal Wallis-H test. It is found that teachers' perceptions of competency do variate to the subgroups of "faculty", "in-service training", "high school training", "gender", age", "experience" and "Qur'an hafız" variables.

Keywords: İmam Hatip Secondary School, Religious Culture And Ethics Course Teacher, Teacher Competencies, Special Field Competencies, Religious Education.

GİRİŞ:

Kaliteli bir eğitim sisteminin en önemli ögesi ve olmazsa olmazı nitelikli bir öğretmendir¹. Nitelikli bir öğretmenin bulunabilmesi için de öğretmenliğin niteliklerinin ya da yeterliklerinin neler olduğunun bilinmesi gerekmektedir. Bu amaçla geçmişten günümüze öğretmen nitelikleri ve yeterlikleriyle ilgili pek çok araştırma yapılmış, yapılmaya da devam edilmektedir². Bununla birlikte İHO'larda görev yapan DKAB

¹ Salih Uslu, *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz- Yeterlik İnançlarının İncelenmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi (YDT), Gazi Üni. Eğitim Bilimleri Enstitüsü (EBE), Ankara, 2014, ss. 41-44.

² Öğretmen yeterlikleri ve öğretmenlerin özel alan yeterlikleriyle ilgili yapılan araştırmalar hakkında ayrıntılı bilgi almak için bkz; MEB, *Öğretmen Yeterlikleri (Öğretmenlik Mesleği Genel ve Özel Alan Yeterlikleri)*, (Ankara: MEB-ÖYEGM, Devlet Kitapları Müdürlüğü, 2008); MEB, *Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri*, (Ankara: MEB-Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü, Devlet Kitapları

Müdürlüğü, 2006); Ahmet Koç, “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Yeterlikleri”, *Değerler Eğitimi Dergisi*, Cilt: 8/Sayı: 19, (Haziran 2010): 107-149; Uslu, *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnançlarının İncelenmesi*; Eyüp Şimşek, *İlköğretim DKAB dersi öğretmenlerinin yeterlikleri (Erzurum Örneği)*, (Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üni. SBE, Felsefe ve Din Bilimleri ABD, 2006); Yusuf Bahri Gündoğdu, *İlköğretim DKAB Öğretmenlerinin Öğrenci Başarısını Değerlendirme Yeterlikleri (İstanbul Örneği)*, (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üni. SBE, Felsefe ve Din Bilimleri ABD, 2011); Büşra Görkaş, *İngilizce Öğretmen Adaylarının Özel Alan Yeterliklerinin YÖK, MEB ve İngiliz Dili Eğitimi Lisans Programlarında Bulunan Yeterlilikler Açısından İncelenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üni. EBE, Eğitim Bilimleri ABD, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı, 2017); Mustafa Kandırmaz, *Ortaokul Matematik Öğretmenlerinin Matematik Öğretmenliği Özel Alan Yeterliklerinin İncelenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üni. SBE, Eğitim Bilimleri ABD, Kahramanmaraş, 2017); Serkan Aytekin, *Sınıf Öğretmenlerinin İlkokul Yöneticileri ve Kendi Algılarına Göre Özel Alan Yeterlikleri (Denizli İl Merkezi Örnekleme)*, (Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üni. EBE, İlköğretim ABD, Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı, Denizli, 2016); Bahar Candaş, *Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Öz Yeterliklerinin Özel Alan Yeterlikleri Bağlamında Tespiti*, (Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üni. EBE, İlköğretim ABD, Fenbilgisi Eğitimi Bilim Dalı, Trabzon, 2016); Alper Er, *Güzel Sanatlar Lisesi Müziksel İşitme Okuma ve Yazma Dersi Öğretmenlerinin Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Bir Tasarı Örneği*, (Doktora Tezi, Gazi Üni. EBE, Güzel Sanatlar Eğitimi ABD, Müzik Öğretmenliği Bilim Dalı, Ankara, 2017); Çağla Atmaca, *İngilizce Öğretmenlerinin Genel ve Özel Alan Öğretmen Yeterlilik Seviyeleri Üzerine Bir Araştırma*, (Doktora Tezi, Gazi Üni. EBE, Ankara, 2016); Ziya Karabulutlu, *Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Eğitimlerinin Özel Alan Yeterliliklerine Etkisi*, (Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üni. EBE, Ankara, 2016); Mustafa Köroğlu, *Öğretmen Adaylarının Özel Alan Yeterlikleri İle Öğrenme Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi, Ahi Evran Üni. SBE, Kırşehir, 2015); Şebnem Güleriyüz, *Müzik Öğretmeni Adaylarının Özel Alan Yeterliklerinin İncelenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üni. EBE, Erzurum, 2015); Ahmet Karadoğan, *Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni Yetiştiren Kurumların Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerini Karşılama Düzeyi*, (Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üni. EBE, Erzurum, 2014); Yunus Özyurt, *Fen Bilgisi Öğretmenliği Lisans Programı Dersleri Öğrenme Çıktılarının Fen ve Teknoloji Öğretmenliği Özel Alan Yeterlikleri İle Örtüşme Düzeyi*, (Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üni. EBE, Bolu, 2014); Salih Özkan, *KPSS Alan Bilgisi Testinin Türkçe Öğretmenliği Programı ve özel Alan Yeterlikleri Kapsamında İncelenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üni. EBE, Gaziantep, 2014); Oya Çavuş, *Sınıf Öğretmenlerinin Özel Alan Yeterlik Düzeyleri*, (Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üni. EBE, Sınıf Öğretmenliği ABD, Bolu, 2014); Sema Odabaş Kararmaz, *İlköğretim İngilizce Öğretmenlerinin Öğretmenlik Mesleği Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Algılarının Belirlenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi, Bülent Ecevit Üni. SBE, Zonguldak, 2013); Bilal Selçuk, *Türkçe Öğretmenlerinin Eleştirel Düşünme Eğilimleri ve Özel Alan Yeterlik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Muğla İli Örneği)*, (Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Kocaman Üni. EBE, Muğla,

2013); Mehmet Fidan, *Öğretmenlerin ve Öğretmen Adaylarının Fen ve Teknoloji Özel Alan Yeterlikleri Hakkındaki Özyeterlik Algıları*, (Yüksek Lisans Tezi, Ahi Evran Üni. Fen Bilimleri Enstitüsü (FBE), Kırşehir, 2012); Duygu Duman, *Bilişim Teknolojileri Öğretmenlerinin Özel Alan Yeterlikleri ve Uygulanma Düzeylerinin İncelenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üni. FBE, Ankara, 2012); Fatih Mutlu Özbilen, *Sınıf Öğretmenlerinin Özel Alan Yeterlikleri Hakkındaki Görüşleri: Kars İli Örneği*, (Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale 18 Mart Üni. EBE, Çanakkale, 2012); Kübra Şengül, *Türkçe Öğretmenlerinin Özel Alan Yeterlikleri: Bir Durum Belirleme Çalışması*, (Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üni. EBE, Elazığ, 2012); Zeliha Gül, *Fen Öğretiminde Öğretmenlerin Özel Alan Yeterlikleri*, (Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üni. EBE, Elazığ, 2012); Mehmet Gülteke, *Sınıf Öğretmenlerinin Matematik Özel Alan Yeterlikleri İle İlgili Görüşlerinin Analizi*, (Yüksek Lisans Tezi, Mehmet Akif Ersoy Üni. SBE, Burdur, 2012); Yunus Emre Avcı, *Sınıf Öğretmenlerinin Kendi Görüşlerine Göre Özel Alan Yeterliklerine Sahip Olma Düzeyleri (Kilis İli Örneği)*, (Yüksek Lisans Tezi, Kilis 7 Aralık Üni. SBE, Kilis, 2011); Sinem Güneş, *Kimya Öğretmen Adaylarının Özel Alan Yeterliklerinin Araştırılması*, (Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üni. EBE, Ankara, 2011); Elif Tuba Bingöl Meşe, *Bilişim Teknolojileri Öğretmenlerinin Özel Alan Yeterlikleri Açısından Kendilerini Değerlendirmeleri: İzmir İli Örneği*, (Yüksek Lisans Tezi, Ege Üni., İzmir, 2010); Yağmur Özge Özlük, *Türkçe Öğretmenlerinin Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Bir Araştırma (Kırıkkale Örneği)*, (Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üni. SBE, Kırıkkale, 2010); İsa Yılmaz, *Türkçe Öğretmeni Adaylarının Özel Alan ve Öz Yeterlik Algıları*, (Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üni. SBE, Türkçe Eğitimi ABD, Erzurum, 2010); Yeliz Aydın, *Fen ve Teknoloji Öğretmenlerinin Alan Yeterliklerine İlişkin Bir Çalışma: Rize İl Örneği*, (Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üni. SBE, İlköğretim ABD, Ankara, 2010); Filiz Mete, *Türkçe'yi Yabancı Dil Olarak Öğreten Öğretmenlerin Özel Alan Yeterlikleri Üzerine Bir Araştırma*, (Doktora Tezi, Gazi Üni. EBE, Ankara, 2012); Ömer Cem Karacaoğlu, *AB uyum sürecinde Öğretmen Yeterlilikleri*, (Doktora Tezi, Ankara Üni. EBE, Eğitim Programları ABD, Eğitimde Program Geliştirme Bilim Dalı, Ankara, 2008); Mehmet Kök v.dğr., *Öğretmenlik Mesleği Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Bir İnceleme (Okul Öncesi Öğretmenliği Örneği)*, *Erzurum: Atatürk Üni. SBE Dergisi*, Cilt: 15, Sayı: 1, 2014), 169-183; Recep Kahramanoğlu-Yusuf Ay, *Sınıf Öğretmeni Adaylarının Özel Alan Yeterlik Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından Analizi*, *Türkiye: Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, Sayı: 2/2, 2013), 285-301; Eyyüp Coşkun v.dğr., *Türkçe Öğretmeni Adaylarının Özel Alan Yeterlik Algılarının Değerlendirilmesi*, *İzmir: Dokuz Eylül Üni. Buca EF Dergisi*, Sayı: 27, 2010), 123-136; Soner Mehmet Özdemir, *Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretim Sürecine İlişkin Öz-Yeterlik İnançlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, Sayı: 54, Bahar, 2008), 277-306; Çiğdem Şahin Taşkın-Güney Hacıömeroğlu, *Öğretmen Özyeterlik İnanç Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması ve Sınıf Öğretmeni Adaylarının Özyeterlik İnançları*, *İzmir: Dokuz Eylül Üni. Buca EF Dergisi*, Sayı: 27, 2010), 63-72.

öğretmenlerinin özel alan yeterlik algılarının çeşitli değişkenler açısından farklılaşıp farklılaşmadığı henüz araştırılmamıştır. Bu sebeple; “İHO DKAB Öğretmenlerinin Özel Alan Yeterlik Düzeyleri Çeşitli Değişkenler Açısından Farklılaşmakta mıdır?” sorusunun ve bu soruyu çözmemize yardımcı olacak diğer bazı soruların da cevabının araştırılması gerekmektedir. Bu çalışmada İHO’larda görev yapan DKAB öğretmenlerinin özel alan yeterliklerine yönelik görüşlerinin alınması planlanmaktadır.

a. Araştırmanın Amacı

Araştırmada “İHO DKAB öğretmenlerinin özel alan yeterlik düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi amaçlanmaktadır.

b. Araştırmanın Sorusu

İHO DKAB öğretmenlerinin özel alan yeterliklerine ilişkin görüşleri; 1. Cinsiyet, 2. Yaş, 3. Lise Türü, 4. Hafızlık Durumu, 5. Hizmet Yılı, 6. Hizmet İçi Eğitim Alma, 7. Mezun Olunan Okul (Fakülte) Durumu değişkenlerine göre farklılaşmakta mıdır?

c. Araştırmanın Önemi

MEB tarafından belirlenmiş olan yeterlikler üzerine uzman görüşleri doğrultusunda hazırlanan anket ile İHO DKAB öğretmenlerinin yeterliklerini etkileyen faktörler hakkında mevcut durumun ortaya konulmasının önemli olduğu, yapılan bu araştırmanın İHO DKAB öğretmenlerine ve konuyla ilgisi bulunan tüm paydaşlara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

d. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın uzman görüşleri, Türkiye’de bulunan 20 üniversiteden 48 uzman ile İHO’larda görev yapan tecrübeli 2 DKAB öğretmenin görüşleriyle sınırlıdır. Araştırmanın öğretmen görüşleri; 2014-2015 ve 2015-2016 eğitim-öğretim yılı öğretmenlerin seminer dönemleri (2015 Haziran, Eylül ve Ekim ayları), 6 farklı il, devlet okulları, İHO’lardaki DKAB öğretmenlerinin görüşleri ve çalışmada kullanılan yöntem ile sınırlıdır.

e. Araştırmanın Sayıtları

Örneklem grubunun çalışmaya doğru ve samimi yanıtlar verdiği, temsil yeterliliği açısından öğretmen görüşlerinin yeterli olduğu

ve örneklemin evreni temsil edebilecek nicelik ve nitelikte olduğu varsayılmıştır.

1. YÖNTEM

Bu bölümde, yöntemle ilgili bilgilere yer verilmiştir.

1.1. Araştırmanın Modeli

İHO DKAB öğretmenleri özel alan yeterliklerinin, öğretmen görüşlerinin ve yeterlik düzeylerinin belirlenmesinin amaçlandığı bu çalışma, nicel araştırma yöntemi ile hazırlanmıştır. Öğretmenlerin yeterlik düzeylerini incelemek amacıyla tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, “geçmişte ya da an itibarıyla var olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır³. Başka bir ifadeyle, bir konu ya da olaya ilişkin katılımcıların görüşleri, ilgileri, yetenekleri, algıları, becerileri, tutumları ve benzeri (vb.) özelliklerinin incelendiği araştırmalara tarama modeli denilmektedir⁴. Bu model, geniş bir evrenin çeşitli özelliklerinin tanımlanmasında, çeşitli değişkenler arasındaki ilişkilerin aynı anda test edilmesine imkân sağlamaktadır⁵.

1.2. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini Türkiye’deki İHO’larda görev yapan DKAB öğretmenleri oluşturmaktadır. Örneklemin tespit edildiği dönemde Türkiye genelinde bulunan İHO’larda toplam 3362 DKAB öğretmeni görev yapmaktadır. Araştırmada kullanılacak örneklem küme örneklem

³ Niyazi Karasar, *Bilimsel araştırma yöntemi*, Sanem. 4. Baskı, Ankara, 1991, s. 77.

⁴ Büyüköztürk ve diğerleri, *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Pegem Akademi Yayınları, 14. Baskı, 2014. / Şener Büyüköztürk, *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 9. Baskı, 2008. / Abdullah Can, *SPSS İle Bilimsel Araştırma Sürecinde Nicel Veri Analizi*, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 4. Baskı, 2016. / Creswell, J. W. *Araştırma Deseni, Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımları*, (Çev. Ed. S.B. Demir), Ankara: Eğiten Kitap, 2013. / Sait Gürbüz ve Faruk Şahin, *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, 2015. / İsmail Karakaya, *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Abdurrahman Tanrıoğen (Ed.), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Am Yayıncılık, 2009, s. 55-84.

⁵ Sait Gürbüz ve Faruk Şahin, *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, 2015. / Ertuğrul Özdemir, *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Mustafa Metin (Ed.), *Tarama Yöntemi*, Ankar: Pegem Akademi Yayınları, 2015, ss. 77-97.

yöntemi kullanılarak seçilmiştir. İl merkezleri Basit Tesadüfî Örneklem Tekniği (Simple Random) ile belirlenmiş ve Eskişehir, Kütahya, Afyon, Uşak, Manisa ve Balıkesir illeri araştırma için seçilmiştir. Daha sonra seçilen bu illerde yer alan İHO'lar arasında basit rastgele örneklem tekniği kullanılarak 78 okul seçilmiş ve bu okullarda görev yapan 355 öğretmene anket formları dağıtılmıştır. 355 öğretmenin % 95'lik güvenilirlik seviyesiyle evreni yansıtacağı değerlendirilmektedir⁶.

1.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın amaçları doğrultusunda cevabı aranan sorular için gereken veriler, katılımcılar olan DKAB öğretmenlerinden nicel araştırma yöntemleri kullanılarak toplanmıştır. MEB tarafından belirlenen “Ortaokul DKAB Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri” 3 yeterlik alanı, 18 alt yeterlik maddesi ve 98 yeterlik maddesi olarak değerlendirmeye alınmış, panel anket şekline dönüştürülerek uzmanların görüşlerine sunulmuştur. Uzman görüşleri; 20 devlet üniversitesinden 48 uzman ile 2 tecrübeli İHO DKAB öğretmeninden oluşmaktadır. 50 uzmanın verdiği cevaplar Ölçme ve Değerlendirme uzmanlarının da görüşleri doğrultusunda araştırmacı tarafından 57 maddelik 5'li likert tipi “İHO DKAB Öğretmenlerinin Özel Alan Yeterlikleri Anketi” formuna dönüştürülmüştür. Hazırlanan anket, öğretmenlerin sosyo-demografik özelliklerini belirleyen 17 soruluk birinci bölüm ve özel alan yeterliklerine ait 57 soruluk ikinci bölüm olmak üzere toplam 2 bölümden oluşmaktadır.

1.4. Verilerin Analizi

Araştırmada nicel yöntemlerle elde edilen veriler araştırmacı tarafından istatistiksel paket program kullanılarak bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Katılımcılara ilişkin demografik bilgilerin frekansları ve yüzdelik dağılımları belirlenmiştir. Anket maddelerine katılım düzeyi ağırlıklandırılmış ortalama değerleri tespit edilmiştir. Her bir anket ifadesi bağımsız gruplara göre farklılaşması öncelikle iki değişkenin süreksiz (kategorik) olması durumunda Cramer V değeri kullanılmıştır. Bağımsız değişken ve yeterlik maddesinin farkının hangi yönde olduğunu tespit etmek için parametrik olmayan istatistik Mann Whitney-U testi kullanılmıştır. İki'den fazla değişkenin olduğu özellikler için yeterlik

---

⁶ Yahşi Yazıcıoğlu ve Samiye Erdoğan, *SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Detay Yayıncılık, 4. Baskı, 2014, ss. 1-400.

maddesine göre farka bakmada parametrik olmayan tek yönlü varyans analizi olan Kruskal Wallis-H testi kullanılmıştır.

2. BULGULAR VE YORUMLAR

2.1. Sosyo-Demografik Bulgular ve Yorumlar

Tablo 1.A. Sosyo-Demografik Dağılım-A

		Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	82	32,5
	Erkek	170	67,5
	Toplam	252	100
Yaş	20-30	55	21,8
	31-40	93	36,9
	41-50	62	24,6
	51 ve yukarı	42	16,7
	Toplam	252	100
Lise Türü	İHL	221	87,7
	Diğer lise	31	12,3
	Toplam	252	100

Tablo 1.B. Sosyo-Demografik Dağılım-B

		Frekans	Yüzde
Hafızlık	Hafız	26	10,3
	Hafız değil	226	89,7
	Toplam	252	100
Hizmet Yılı	1 - 5 Yıl	72	28,6
	6 - 10 Yıl	45	17,9
	11 - 20 Yıl	60	23,8
	21 Yıl ve üstü	75	29,8
	Toplam	252	100
Hizmet İçi Eğitim	Evet katıldım	101	40,1
	Hayır katılmadım	151	59,9
	Toplam	252	100
Fakülte Türü	YİE (Yüksek İslam Enstitüsü)	4	1,6
	İLİTAM (İlahiyat Lisans Tamamlama)	3	1,2
	İİF (İslami İlimler Fakültesi)	7	2,8
	İF (İlahiyat Fakültesi) (Mezun olduktan sonra pedagojik formasyon (M.O.S. P.F.))	28	11,1
	İF (Pedagojik formasyonlu (PF))	150	59,5
	İDKAB Öğretmenliği	57	22,6
	Diğer	3	1,2
	Toplam	252	100

Tablo 1.A ve tablo 1.B’de yer alan verilere bakıldığında, çalışmaya katılan toplam 252 DKAB öğretmenin yaklaşık % 33’ü kadın (n=82), % 67’si de (n=170) erkek öğretmenlerden oluşmaktadır. Öğretmenlerin yaş gruplarına göre dağılımı incelendiğinde % 37 ile 31-40 yaş (n=93) aralığında en fazla, 51 ve yukarı yaşında öğretmenin % 16,7 (n=42) en az olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin büyük bölümünün % 87,7 ile imam hatip lisesi (İHL) mezunu (n=220) olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin büyük bölümünün % 89,7 ile hafız olmadığı (n=226) anlaşılmaktadır. 75 öğretmenin (% 29,8) 21 yıl veya daha fazla, 72 öğretmenin (% 28,6) ile 1-5 yıl, 60 öğretmenin (% 23,8) ile 11-20 yıl hizmeti olduğu tespit edilmiştir. Lisans eğitimi dışında 151 öğretmenin (% 59,9) ile hizmet içi kursa katılmadığı, 101 öğretmenin ise (% 40,1) ile hizmet içi kursa katıldığı görülmektedir. Öğretmenlerin %59,5’inin İF (PF) mezunu (n=150) olduğu anlaşılmaktadır.

2.2. İHO DKAB Öğretmenlerinin Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Görüşleri Çeşitli Değişkenlere Göre Farklılaşmakta mıdır? Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Tablo 2.A. İHO DKAB Öğretmenlerinin Özel Alan Yeterliklerine Ait Alt Yeterlik Alanları ve Yeterlik Maddeleri-
A

No	A.1. Din ve mahiyetini kavrayabilirim.
1	Din ve din ile ilgili kavramları yorumlarım.
2	Dinin kaynağı ve önemini açıklarım.
3	Dinlerin tarihsel gelişimi, temel kaynaklarını ve öğretilerini yorumlarım.
	A.2. İnanç ve inanç esaslarını değerlendirebilirim.
4	İnanç ve inançla ilgili kavramları yorumlarım.
5	İslam Dini’ndeki inanç esaslarını ayet ve hadislerle temellendiririm.
6	Allah, melek, ilahi kitap, peygamber, ahiret ve kader inancını akli ve nakli delillerle yorumlarım.
	A.3. İbadet ve mahiyetini analiz edebilirim.
7	İbadet ve ibadetle ilgili kavramları ve ibadetin mahiyetini yorumlarım.
8	İbadetin İslam Dini’ndeki yeri ve önemini Ayet ve Hadislerle temellendiririm.
9	İslam Dini’ndeki ibadetlerle ilgili ilkeleri, çeşitlerini, özelliklerini ve yapılaş şekillerini açıklarım.
10	İbadetlerle ilgili Dua, Ayet ve Sureleri okuyarak anlamlarını yorumlarım.
11	İbadetlerin bireysel ve toplumsal yararlarını akli ve nakli delillerle temellendiririm.
	A.4. Ahlak ve mahiyetini analiz edebilirim.
12	Ahlak ve ahlakla ilgili kavramları açıklarım.
13	Ahlakın İslam Dini’ndeki yeri ve önemini Ayet ve Hadislerle temellendiririm.
14	İslam’da övülen ve sakınılması istenen tutum ve davranışları açıklarım.
15	İnanç - İbadet - Ahlak ilişkisini kuranım.
16	Güzel ahlakın bireysel ve toplumsal yaşama etkilerini belirtirim.
	A.5. İslam ve İslam düşüncesinin tarihsel gelişimini ve içeriğini analiz edebilirim.
17	İslam Dini’nin temel özelliklerini ve ana konularını temel kaynaklarından ana hatlarıyla açıklarım.
18	Hz. Muhammed’in hayatını ve örnekliğini bütün yönleriyle betimlerim.
19	İslam Düşüncesinin oluşumunu, tarihsel gelişimini ve temel özelliklerini tartışırım.
20	İslam ilimleriyle ilgili temel kaynakları genel özellikleriyle tanıtırım.
	A.6. Din-kültür ilişkisini kavrayabilirim.
21	Kültür, kültürler ve Türk kültürü ile ilgili kavramları açıklarım.
22	Dinin kültür üzerindeki, kültürün din üzerindeki etkilerini yorumlarım.
23	İslam kültür ve medeniyetinin oluşumunu ve temel özelliklerini açıklarım.
24	İslam Düşüncesindeki farklı yorum biçimlerinin oluşumunu, tarihsel gelişimini ve yorumlarını ana hatlarıyla belirtirim.
25	İslam’ın sanat ve estetiğe bakışını açıklarım.

Tablo 2.B. İHO DKAB Öğretmenlerinin Özel Alan Yeterliklerine Ait Alt Yeterlik Alanları ve Yeterlik Maddeleri-B ve C

B - ALAN EĞİTİMİ BİLGİSİ YETERLİK ALANI	No	B.1. Öğrenme-öğretme sürecini planlayabilirim.	
	26	Öğrencilerin dini ve ahlaki gelişimlerini dikkate alarak plan yaparım.	
	27	Planlarımda öğrencilerin öğrenme tarzlarına uygun, dini ve ahlaki kavramları öğrenmelerine, değer ve tutumları içselleştirmelerine yönelik etkinliklere yer veririm.	
	28	Özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin dini ve ahlaki gelişimlerine yönelik etkinlikleri planlarımda belirtirim.	
		B.2. Öğrenme-öğretme ortamlarını düzenleyebilirim.	
	29	Öğrencelerin dini ve ahlaki konularla ilgili iletişim, empati, problem çözme, karar verme vb. becerilerini geliştirmeye yönelik yöntemleri kullanırım.	
	30	Öğrencilerin kendi dini ve ahlaki anlayışlarını serbestçe ifade etmelerine yönelik eğitim ortamları hazırlarım.	
	31	Öğrencilerin DKAB ile ilgili kaynak, araç ve gereçlere ulaşabilecekleri bir ortam hazırlarım.	
		B.3. Öğrencilerin Kur'an-ı Kerim mealini ve diğer dini kaynakları kullanma becerilerini geliştirebilirim.	
	32	Öğrencilere İslam Dini'yle ilgili kaynak eserleri kullanmalarına yönelik etkinlikler düzenlerim.	
	33	Dini ve ahlaki konularda bilgi teknolojilerinden yararlanarak araştırma yapılmasına yönelik etkinlikler hazırlarım.	
		B.4. Öğrencilerin iletişim ve empati becerilerini geliştirebilirim.	
	34	Öğrencileri güzel söz ve davranışlara yönlendirmek için empati yaparım.	
	35	Öğrencilerin dinin sevgi ve hoşgörü boyutunu içselleştirmelerine yönelik etkinlikler düzenlerim.	
	36	Öğrencilerin farklı dini anlayışlara, fikir ve düşüncelere hoşgörü ile yaklaşmalarını sağlamaya yönelik etkinlikler hazırlarım.	
		B.5. Öğrencilerin eleştirel düşünme, karar verme ve problem çözme becerilerini geliştirebilirim.	
	37	Öğrencilerin inanma ve yaşama özgürlüğü bilinci kazanmalarına yönelik etkinlikler düzenlerim.	
	38	Öğrencilerin doğru dini bilgiler ile batıl inanç ve hurafeleri ayırt etmelerine yardımcı olacak çalışmalar yaparım.	
	39	Öğrencilerin din ve ahlak alanında doğru bilgi edinme, karar verebilme ve hayatın anlamını keşfetme yeteneğini geliştirmeye yönelik etkinlikler düzenlerim (yaparım/ yaptırım).	
		B.6. Öğrencilerin sosyal katılım becerilerini geliştirebilirim.	
	40	Öğrencilerin dinin birleştirici rolünü fark etmelerine yönelik etkinlikler düzenlerim.	
	41	Öğrencilerin dinin öğütlerinden hareketle çevresindeki ihtiyaç sahiplerine karşı duyarlı olmalarını sağlamaya yönelik etkinlikler düzenlerim.	
	42	Öğrencilerin dini ve ahlaki konulardaki sosyal ve kültürel faaliyetlere etkin katılmalarını sağlayacak uygulamalar yaparım / yaptırım.	
		B.7. Öğretim sürecini değerlendirebilirim.	
	43	Öğrencilerin DKAB konularıyla ilgili bilgi, beceri ve tutumlarını tanıma amaçlı ölçme araçları hazırlarım.	
	44	Öğrencilerin dini ve ahlaki kavramları, değer ve tutumları tanıma düzeylerini belirlemek için ölçme araçları hazırlarım.	
	C - TUTUM VE DEĞERLER YETERLİK ALANI	No	C.1. DKAB alanındaki gelişmeleri izleyebilirim.
		45	DKAB alanıyla ilgili yayınları takip ederim.
46		Konferans, açık oturum, bilimsel toplantı ve seminerlere izleyici olarak katılırım.	
47		Alanımla ilgili etkinliklerde görev ve sorumluluk alırım.	
		C.2. Güncel konularla evrensel değerler konusunda öğrencilere rehberlik edebilirim.	
48		Öğrencilerin inanç, ibadet, ahlak ve güncel konulardaki soru ve sorunlarının çözümlemesinde rehberlik yaparım.	
49		Değerlerin fert ve toplum hayatındaki önemini kavramalarında öğrencilere yardımcı olurum.	
50		Öğrencilerin ruhsal, ahlaki, sosyal ve kültürel gelişimlerine katkı sağlamaya gönüllüyüm.	
		C.3. Dini ve ahlaki değerlerin korunmasına ve geliştirilmesine değer verebilirim.	
51		Dinin, milli ve evrensel değerlerin korunmasındaki önemini savunurum.	
52		Ahlaki davranışları içselleştirerek çevreme örnek olurum.	
53		Dini ve ahlaki davranışların korunması ve geliştirilmesinde Hz. Muhammed (s.a.v.)'in örneğini benimserim.	
		C.4. Bir arada yaşama ve hoşgörü kültürü oluşturabilirim.	
54	Bir arada yaşama, barış ve hoşgörü kültürünün oluşturulup yaygınlaştırılmasında çevreme örnek olurum.		
55	Değer Eğitiminin gerçekleştirilmesinde dini değerlerin katkısının bilincindeyim.		
	C.5. Alanında Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmaya değer verebilirim.		
56	Dini ve ahlaki alandaki kavramların yazım ve telaffuzuna uygun olarak kullanımına özen göstererek öğrencilere ve çevreme örnek olurum.		
57	Öğrencilerin dini ve ahlaki kavramları doğru kullanmalarına rehberlik ederim.		

Tablo 2.A ve tablo 2.B araştırmanın uygulanan anketinde yer alan yeterlik alanlarını ve yeterlik maddelerini göstermektedir.

2.2.1. Öğretmenlerin Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Görüşleri “Cinsiyet” Değişkenine Göre Farklaşmakta mıdır?” Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum

2.2.1.1. Öğretmenlerin Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Görüşlerinin “Cinsiyet” Değişkenine Göre Cramer V Değerleri

Tablo 3. Öğretmenlerin Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre Cramer V Değerleri

ALAN BİLGİSİ YETERLİK ALANI			ALAN EĞİTİMİ BİLGİSİ YETERLİK ALANI			TUTUM VE DEĞERLER YETERLİK ALANI		
Yeterlik no	Cramer V	P	Yeterlik no	Cramer V	P	Yeterlik no	Cramer V	P
1	0,153	0,052	26	0,026	0,920	45	0,147	0,065
2	0,197	0,008	27	0,068	0,562	46	0,188	0,011
3	0,083	0,419	28	0,070	0,536	47	0,096	0,310
4	0,165	0,032	29	0,027	0,915	48	0,125	0,142
5	0,186	0,013	30	0,150	0,058	49	0,112	0,206
6	0,150	0,059	31	0,085	0,398	50	0,046	0,766
7	0,085	0,400	32	0,063	0,611	51	0,137	0,093
8	0,246	0,000	33	0,010	0,987	52	0,069	0,551
9	0,052	0,716	34	0,100	0,281	53	0,066	0,578
10	0,091	0,353	35	0,056	0,671	54	0,023	0,934
11	0,353	0,892	36	0,118	0,174	55	0,165	0,032
12	0,034	0,861	37	0,176	0,020	56	0,050	0,734
13	0,072	0,519	38	0,039	0,828	57	0,083	0,422
14	0,092	0,341	39	0,038	0,832			
15	0,012	0,982	40	0,180	0,017			
16	0,063	0,604	41	0,102	0,273			
17	0,150	0,058	42	0,072	0,516			
18	0,118	0,174	43	0,197	0,008			
19	0,114	0,193	44	0,127	0,129			
20	0,136	0,096						
21	0,079	0,456						
22	0,038	0,836						
23	0,096	0,311						
24	0,157	0,044						
25	0,074	0,503						

Öğretmenlerin 2, 4, 5, 8, 24, 37, 40, 43, 46 ile 55 numaralı maddelere verdikleri yanıtlar cinsiyete göre manidar bir değişim göstermektedir. Bu maddelerin dışındaki diğer maddelerdeki yeterlik görüşleri cinsiyete göre değişmemektedir. Cinsiyet değişkenine göre fark analizi için Mann Whitney-U testi kullanılmıştır.

2.2.1.2. “Cinsiyet” Değişkenine Göre Farklılık Gösteren Maddelerin Mann Whiney-U Testi Sonuçları

Tablo 4. Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Cinsiyete Göre Farklılık Gösteren Maddelerin Mann Whitney-U Testi Sonucu

Y. Alanı	No	Grup	S.O.	Sıra Toplamı	U	P
Alan Bilgisi	1	Kadın	115,31	9455,50	6052,500	,034
		Erkek	131,90	22422,50		
	2	Kadın	110,89	9093,00	5690,000	,007
		Erkek	134,03	22758,00		
	4	Kadın	111,28	9125,00	5722,000	,009
		Erkek	133,84	22753,00		
	5	Kadın	108,96	8935,00	5532,000	,003
		Erkek	134,96	22943,00		
	8	Kadın	104,66	8582,50	5179,500	,000
		Erkek	137,03	23295,50		
	17	Kadın	112,34	9212,00	5809,000	,018
		Erkek	133,33	22666,00		
	24	Kadın	111,34	9129,50	5736,500	,013
		Erkek	133,81	22748,50		
Alan Eğitimi Bilgisi	40	Kadın	113,35	9295,00	5892,000	,003
		Erkek	132,84	22583,00		
	43	Kadın	109,43	8973,00	5570,000	,006
		Erkek	137,74	22905,00		
	44	Kadın	114,38	9379,50	5976,500	,048
		Erkek	132,34	22498,50		
Tutum ve Değerler	46	Kadın	106,84	8761,00	5358,000	,002
		Erkek	135,98	23117,00		
	48	Kadın	114,71	9406,50	6003,500	,047
		Erkek	132,19	22471,50		

Tablo 4’te cinsiyet değişkenine göre fark analizi için kullanılan Mann Whitney-U testi sonuçlarına göre; 1, 2, 4, 5, 8, 17, 24, 40, 43, 44, 46 ve 48. maddelerde maddelerde kadın ve erkek öğretmenlerin yeterlik algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğu bulunmuştur (U=6052,500, p<,05; U=5690,000, p<,05; U=5722,000, p<,05; U=5532,000; U=5179,500, p<,05; U=5809,000, p<,05; U=5736,500, p<,05, U=5892,000, p<,05; U=5570,000, p<,05; U=5976,500, p<,05, U=5358,000, p<,05 ve U=6003,500, p<,05). S. O’ları dikkate alındığında ise tüm maddeler için bu farklılığın erkekler lehine olduğu görülmektedir. Erkek öğretmenlerin yeterlik algılarının kadınlara göre daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

2.2.2. Öğretmenlerin Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Görüşleri “Yaş” Değişkenine Göre Farklılaşmakta mıdır?” Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum

2.2.2.1. “Yaş” Değişkenine Göre Farklılık Gösteren Maddelerin Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Tablo 5. Alan Bilgisi Yeterlik Alanına İlişkin Yaşa Göre Farklılık Gösteren Maddelerin Kruskal Wallis-H Testi Sonucu

No	Grup	N	S.O.	Sd	χ^2	P	Anlamlı Fark
1	20-30	55	115,80	3	8,205	,042	20-30/31-40
	31-40	93	139,42				
	41-50	62	116,80				
	51 ve üzeri	42	126,23				
3	20-30	55	121,89	3	8,453	,038	41-50/31-40
	31-40	93	140,77				
	41-50	62	110,26				
	51 ve üzeri	42	124,90				
8	20-30	55	102,40	3	11,894	,008	20-30/31-40 ile 20-30/51 ve üzeri
	31-40	93	137,87				
	41-50	62	122,94				
	51 ve üzeri	42	138,62				
14	20-30	55	132,54	3	16,129	,001	41-50/31-40
	31-40	93	143,77				
	41-50	62	103,91				
	51 ve üzeri	42	113,70				
15	20-30	55	122,14	3	8,692	,034	31-40 ile 51 ve üzeri
	31-40	93	141,75				
	41-50	62	118,16				
	51 ve üzeri	42	110,76				
17	20-30	55	118,73	3	8,672	,034	31-40 ile 51 ve üzeri
	31-40	93	141,48				
	41-50	62	122,56				
	51 ve üzeri	42	109,32				
18	20-30	55	110,02	3	10,522	,015	20-30/31-40
	31-40	93	140,87				
	41-50	62	130,60				
	51 ve üzeri	42	110,20				
25	20-30	55	119,37	3	9,034	,029	41-50/31-40
	31-40	93	142,24				
	41-50	62	110,27				
	51 ve üzeri	42	124,94				

Tablo 5'te görüldüğü gibi, yapılan tek yönlü varyans analizi (Kruskal Wallis-H testi) sonucunda öğretmenlerin kendilerini ne ölçüde yeterli buldukları bakımından verdikleri cevapların S. O'ları "yaş" değişkenine göre karşılaştırıldığında;

1. maddeye göre; 20-30 yaş arası öğretmenler (S.O.=115,80) ile 31-40 yaş arası öğretmenlerin (S.O.=139,42) puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

3. maddeye göre; 31-40 yaş arası öğretmenler (S.O.=140,77) ile 41-50 yaş arası öğretmenlerin (S.O.=110,26) puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

8. maddeye göre; 20-30 yaş arası öğretmenler (S.O.=102,40) ile 31-40 yaş arası öğretmenlerin (S.O.=137,87) ve 20-30 yaş arası öğretmenler (S.O.=102,40) ile 51 ve üzeri yaş arası öğretmenlerin (S.O.=138,62) puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

14. maddeye göre; 31-40 yaş arası öğretmenler (S.O.=143,77) ile 41-50 yaş arası öğretmenlerin (S.O.=103,91) puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

15. maddeye göre; 31-40 yaş arası öğretmenler(S.O.=141,75) ile 51 ve üzeri yaş arası öğretmenlerin (S.O.=110,76) puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

17. maddeye göre; 31-40 yaş arası öğretmenler (S.O.=141,48) ile 51 ve üzeri yaş arası öğretmenlerin (S.O.=109,32) puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

18. maddeye göre; 20-30 yaş arası öğretmenler (S.O.=110,02) ile 31-40 yaş arası öğretmenlerin (S.O.=140,87) puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

25. maddeye göre; 31-40 yaş arası öğretmenler (S.O.=142,24) ile 41-50 yaş arası öğretmenlerin (S.O.=110,27) puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Başka bir deyişle; 8. madde bakımından 51 ve üzeri yaş arası öğretmenler 20-30 yaş arası öğretmenlere göre; 1, 8 ve 18. maddeler bakımından, 31-40 yaş arası öğretmenler 20-30 yaş arası öğretmenlere göre; 3, 14 ve 25. madde bakımından 31-40 yaş arası öğretmenler 41-50

yaş arası öğretmenlere göre; 15. ve 17. madde bakımından, 31-40 yaş arası öğretmenler 51 ve üzeri yaş arası öğretmenlere göre daha yeterli olduğunu düşünmektedir.

Tablo 6. Alan Eğitimi Bilgisi Yeterlik Alanına İlişkin Yaşa Göre Farklılık Gösteren Maddelerin Kruskal Wallis-H Testi Sonucu

No	Grup	N	S.O.	Sd	χ^2	P	Anlamlı Fark
27	20-30	55	127,61	3	10,120	,018	31-40/51 ve üstü
	31-40	93	141,39				
	41-50	62	116,68				
	51 ve üzeri	42	106,58				
28	20-30	55	116,44	3	11,380	,010	31-40/51 ve üstü
	31-40	93	144,44				
	41-50	62	121,37				
	51 ve üzeri	42	107,00				
29	20-30	55	125,74	3	11,533	,009	31-40/51 ve üstü
	31-40	93	142,49				
	41-50	62	118,71				
	51 ve üzeri	42	103,58				
30	20-30	55	119,80	3	15,378	,002	31-40/51 ve üstü ile 41-50/31-40
	31-40	93	147,15				
	41-50	62	112,76				
	51 ve üzeri	42	109,83				
34	20-30	55	131,82	3	13,825	,003	31-40/51 ve üstü ile 41-50/31-40
	31-40	93	142,80				
	41-50	62	110,44				
	51 ve üzeri	42	107,15				
41	20-30	55	117,75	3	15,858	,001	31-40/51 ve üstü ile 41-50/31-40
	31-40	93	147,77				
	41-50	62	117,26				
	51 ve üzeri	42	104,50				
42	20-30	55	112,22	3	8,152	,043	31-40/51 ve üstü
	31-40	93	141,78				
	41-50	62	122,42				
	51 ve üzeri	42	117,38				

Tablo 6'da görüldüğü gibi, yapılan tek yönlü varyans analizi (Kruskal Wallis-H testi) sonucunda öğretmenlerin kendilerini ne ölçüde yeterli buldukları bakımından verdikleri cevapların S. O'ları "yaş" değişkenine göre karşılaştırıldığında;

27. maddeye göre; 31-40 yaş arası öğretmenler (S.O.=141,39) ile 51 ve üzeri yaş arası öğretmenlerin (S.O.=106,58) puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

28. maddeye göre; 31-40 yaş arası öğretmenler (S.O.=144,44) ile 51 ve üzeri yaş arası öğretmenlerin (S.O.=107,00) puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

29. maddeye göre; 31-40 yaş arası öğretmenler (S.O.=142,49) ile 51 ve üzeri yaş arası öğretmenlerin (S.O.=103,58) puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

30. maddeye göre; 31-40 yaş arası öğretmenler (S.O.=147,15) ile 41-50 yaş arası öğretmenlerin (S.O.=112,76) ve 31-40 yaş arası öğretmenler (S.O.=147,15) ile 51 ve üzeri yaş arası öğretmenlerin (S.O.=109,83) puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

34. maddeye göre; 31-40 yaş arası öğretmenler (S.O.=142,80) ile 41-50 yaş arası öğretmenlerin (S.O.=110,44) ve 31-40 yaş arası öğretmenler (S.O.=142,80) ile 51 ve üzeri yaş arası öğretmenlerin (S.O.=107,15) puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

41. maddeye göre; 31-40 yaş arası öğretmenler (S.O.=147,77) ile 41-50 yaş arası öğretmenlerin (S.O.=117,26) ve 31-40 yaş arası öğretmenler (S.O.=147,77) ile 51 ve üzeri yaş arası öğretmenlerin (S.O.=104,50) puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

42. maddeye göre; 31-40 yaş arası öğretmenler (S.O.=141,78) ile 51 ve üzeri yaş arası öğretmenlerin (S.O.=117,38) puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Başka bir deyişle; 27, 28, 29, 30, 34, 41 ve 42. maddeler bakımından 31-40 yaş arası öğretmenler 51 ve üzeri yaş arası öğretmenlere göre; 30, 34 ve 41. maddeler bakımından 31-40 yaş arası öğretmenler 41-50 yaş arası öğretmenlere göre daha yeterli olduğunu düşünmektedir.

Tablo 7. *Tutum ve Değerler Yeterlik Alanına İlişkin Yaş Göre Farklılık Gösteren Maddelerin Kruskal Wallis-H Testi Sonucu*

No	Grup	N	S.O.	Sd	χ^2	P	Anlamlı Fark
47	20-30	55	124,34	3	8,889	,031	41-50/31-40
	31-40	93	141,77				
	41-50	62	109,71				
	51 ve üzeri	42	120,31				
49	20-30	55	115,76	3	8,064	,045	41-50/31-40
	31-40	93	138,08				
	41-50	62	112,75				
	51 ve üzeri	42	135,23				
50	20-30	55	127,95	3	8,004	,046	41-50/31-40
	31-40	93	139,73				
	41-50	62	110,65				
	51 ve üzeri	42	118,71				
56	20-30	55	127,61	3	11,606	,009	31-40/51 ve üstü ile 41-50/31-40
	31-40	93	142,96				
	41-50	62	11,45				
	51 ve üzeri	42	110,82				

Tablo 7’de görüldüğü gibi, yapılan tek yönlü varyans analizi (Kruskal Wallis-H testi) sonucunda öğretmenlerin kendilerini ne ölçüde yeterli buldukları bakımından verdikleri cevapların S. O’ları “yaş” değişkenine göre karşılaştırıldığında;

47. maddeye göre; 31-40 yaş arası öğretmenler (S.O.=141,77) ile 41-50 yaş arası öğretmenlerin (S.O.=109,71) puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

49. maddeye göre; 31-40 yaş arası öğretmenler (S.O.=138,08) ile 41-50 yaş arası öğretmenlerin (S.O.=112,75) puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

50. maddeye göre; 31-40 yaş arası öğretmenler (S.O.=139,73) ile 41-50 yaş arası öğretmenlerin (S.O.=110,65) puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

56. maddeye göre; 31-40 yaş arası öğretmenler (S.O.=142,96) ile 41-50 yaş arası öğretmenlerin (S.O.=11,45) ve 31-40 yaş arası öğretmenler (S.O.=142,96) ile 51 ve üzeri yaş arası öğretmenlerin (S.O.=110,82) puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Bir başka deyişle; 47, 49, 50 ve 56. maddeler bakımından 31-40 yaş arası öğretmenler 41-50 yaş arası öğretmenlere göre; 56. madde bakımından 31-40 yaş arası öğretmenler 51 ve üzeri yaş arası öğretmenlere göre daha yeterli olduğunu düşünmektedir.

2.2.3. Öğretmenlerin Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Görüşleri “Lise Türü” Değişkenine Göre Farklılaşmakta mıdır?” Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum

2.2.3.1. Öğretmenlerin Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Görüşlerinin “Lise Türü” Değişkenine Göre Cramer V Değerleri

Tablo 8. Öğretmenlerin Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Görüşlerinin Lise Türüne Göre Cramer V Değerleri

ALAN BİLGİSİ YETERLİK ALANI			ALAN EĞİTİMİ BİLGİSİ YETERLİK ALANI			TUTUM VE DEĞERLER YETERLİK ALANI		
Yeterlik no	Cramer V	P	Yeterlik no	Cramer V	P	Yeterlik no	Cramer V	P
1	0,048	0,745	26	0,085	0,400	45	0,044	0,782
2	0,109	0,224	27	0,056	0,672	46	0,044	0,780
3	0,089	0,366	28	0,082	0,425	47	0,050	0,728
4	0,171	0,025	29	0,040	0,815	48	0,060	0,639
5	0,109	0,226	30	0,079	0,452	49	0,090	0,361
6	0,064	0,596	31	0,036	0,853	50	0,070	0,544
7	0,084	0,407	32	0,066	0,696	51	0,179	0,018
8	0,057	0,668	33	0,074	0,499	52	0,049	0,741
9	0,131	0,116	34	0,083	0,416	53	0,048	0,745
10	0,093	0,335	35	0,114	0,197	54	0,116	0,185
11	0,022	0,939	36	0,107	0,235	55	0,086	0,391
12	0,104	0,254	37	0,082	0,428	56	0,122	0,153
13	0,097	0,303	38	0,060	0,633	57	0,063	0,610
14	0,067	0,563	39	0,032	0,879			
15	0,118	0,175	40	0,109	0,227			
16	0,081	0,435	41	0,049	0,738			
17	0,103	0,266	42	0,076	0,481			
18	0,156	0,047	43	0,142	0,079			
19	0,074	0,501	44	0,094	0,330			
20	0,045	0,777						
21	0,030	0,890						
22	0,035	0,857						
23	0,072	0,524						
24	0,118	0,173						
25	0,070	0,536						

Tablo 8'e bakıldığında, öğretmenlerin 4, 18 ve 51 numaralı maddelere verdikleri yanıtlar lise türüne göre manidar bir değişim göstermişlerdir. Bu maddelerin dışındaki diğer maddelerdeki yeterlik görüşleri lise türüne göre değişmemektedir. Lise türü değişkenine göre fark analizi için Mann Whitney-U testi kullanılmıştır.

2.2.3.2. “Lise Türü” Değişkenine Göre Farklılık Gösteren Maddelerin Mann Whiney-U Testi Sonuçları

Tablo 91. Alan Bilgisi Yeterlik Alanına İlişkin Lise Türüne Göre Farklılık Gösteren Maddelerin Mann Whitney-U Testi Sonucu

No	Grup	N	S.O.	Sıra Toplamı	U	P
4	İHL	221	122,09	269810,00	2450,000	,011
	Diğer	30	153,90			
18	İHL	221	122,29	27025,00	2494,000	,016
	Diğer	30	153,37			

Tablo 9'da lise türü değişkenine göre fark analizi için kullanılan Mann Whitney U testi sonuçlarına göre, 57 maddeden 4 ve 18. maddelerde İHL ve diğer liselerden mezun olan öğretmenlerin yeterlik algılarında gözlenen farklılık istatistiksel olarak manidar bulunmuştur ($U=2450,00$, $p<0,05$ ve $U=2494,00$, $p<0,05$). S. O'ları farkı dikkate alındığında, diğer liselerden mezun olan öğretmenlerin İHL'den mezun olan öğretmenlere göre yeterlik algılarının daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

2.2.4. Öğretmenlerin Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Görüşleri “Hafızlık Durumu” Değişkenine Göre Farklılaşmakta mıdır?” Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum

2.2.4.1. Öğretmenlerin Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Görüşlerinin “Hafızlık Durumu” Değişkenine Göre Cramer V Değerleri

Tablo 10. Öğretmenlerin Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Görüşlerinin Hafızlık Durumuna Göre Cramer V Değerleri

ALAN BİLGİSİ YETERLİK ALANI			ALAN EĞİTİMİ BİLGİSİ YETERLİK ALANI			TUTUM VE DEĞERLER YETERLİK ALANI		
Yeterlik no	Cramer V	P	Yeterlik no	Cramer V	P	Yeterlik no	Cramer V	P
1	0,045	0,771	26	0,002	1,000	45	0,084	0,414
2	0,123	0,147	27	0,036	0,850	46	0,172	0,024
3	0,065	0,588	28	0,099	0,290	47	0,053	0,701
4	0,097	0,309	29	0,024	0,928	48	0,032	0,876
5	0,209	0,004	30	0,017	0,963	49	0,081	0,442
6	0,129	0,123	31	0,077	0,476	50	0,086	0,390
7	0,059	0,641	32	0,054	0,696	51	0,114	0,194
8	0,167	0,030	33	0,134	0,106	52	0,054	0,689
9	0,042	0,804	34	0,052	0,713	53	0,034	0,863
10	0,119	0,167	35	0,086	0,396	54	0,096	0,310
11	0,046	0,763	36	0,118	0,172	55	0,135	0,099
12	0,084	0,407	37	0,049	0,739	56	0,082	0,428
13	0,086	0,393	38	0,123	0,148	57	0,112	0,209
14	0,103	0,266	39	0,017	0,964			
15	0,080	0,449	40	0,066	0,580			
16	0,004	0,998	41	0,051	0,718			
17	0,083	0,416	42	0,059	0,649			
18	0,038	0,835	43	0,041	0,811			
19	0,031	0,886	44	0,050	0,729			
20	0,096	0,310						
21	0,057	0,668						
22	0,051	0,718						
23	0,066	0,579						
24	0,033	0,870						
25	0,044	0,781						

Tablo 10'a bakıldığında, öğretmenlerin 5, 8 ve 46 numaralı maddelere verdikleri yanıtlar hafızlık durumuna göre manidar bir değişim göstermiştir. Bu maddelerin dışındaki diğer maddelerdeki görüşleri hafızlık durumuna göre değişmemektedir. Hafızlık durumu değişkenine göre fark analizi için Mann Whitney-U testi kullanılmıştır.

2.2.4.2. "Hafızlık Durumu" Değişkenine Göre Farklılık Gösteren Maddelerin Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Tablo 11. *Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Hafızlık Durumuna Göre Farklılık Gösteren Maddelerin Mann Whitney-U Testi Sonucu*

Y. Alanı	No	Grup	N	S.O.	Sıra Toplamı	U	P
Alan Bilgisi	5	Hafız	26	166,96	4341,00	1886,000	,001
		Hafız Değil	225	121,85	27537,00		
	8	Hafız	26	158,90	4131,50	2095,500	,008
		Hafız Değil	225	122,77	27746,50		
Alan Eğitimi Bilgisi	33	Hafız	26	152,75	3971,50	2255,500	,038
		Hafız Değil	225	123,48	27906,50		
Tutum ve Değerler	46	Hafız	26	161,19	4191,00	2036,000	,007
		Hafız Değil	225	122,51	27678,00		

Tablo 11’de öğretmenlerin hafızlık durumu değişkenine göre fark analizi için kullanılan Mann Whitney U testi sonuçlarına göre, 57 maddeden 5, 8, 33 ve 46. maddelerde hafız olan ve olmayan öğretmenlerin yeterlik algılarında gözlenen farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (U=1886,00, $p<0,05$; U=2095,500, $p<0,05$; U=2255,500, $p<0,05$; U=2036,000, $p<0,05$). S. O’ları farkı dikkate alındığında, hafız olan öğretmenlerin hafız olmayan öğretmenlere göre yeterlik algılarının daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

2.2.5. Öğretmenlerin Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Görüşleri “Hizmet Yılı” Değişkenine Göre Farklılaşmakta mıdır?” Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum

2.2.5.1. Öğretmenlerin Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Görüşlerinin “Hizmet Yılı” Değişkenine Göre Cramer V Değerleri

Tablo 12. Öğretmenlerin Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Görüşlerinin Hizmet Yılına Göre Cramer V Değerleri

ALAN BİLGİSİ YETERLİK ALANI			ALAN EĞİTİMİ BİLGİSİ YETERLİK ALANI			TUTUM VE DEĞERLER YETERLİK ALANI		
Yeterlik no	Cramer V	P	Yeterlik no	Cramer V	P	Yeterlik no	Cramer V	P
1	0,131	0,190	26	0,134	0,172	45	0,160	0,044
2	0,105	0,468	27	0,145	0,102	46	0,141	0,122
3	0,064	0,913	28	0,164	0,034	47	0,147	0,092
4	0,090	0,665	29	0,165	0,034	48	0,143	0,110
5	0,148	0,089	30	0,182	0,011	49	0,072	0,856
6	0,066	0,898	31	0,141	0,123	50	0,175	0,017
7	0,127	0,229	32	0,191	0,164	51	0,169	0,026
8	0,156	0,058	33	0,126	0,235	52	0,148	0,089
9	0,113	0,373	34	0,189	0,006	53	0,116	0,338
10	0,106	0,459	35	0,146	0,098	54	0,178	0,014
11	0,119	0,309	36	0,098	0,560	55	0,182	0,010
12	0,128	0,224	37	0,116	0,343	56	0,174	0,018
13	0,105	0,472	38	0,153	0,067	57	0,163	0,037
14	0,165	0,033	39	0,118	0,318			
15	0,120	0,293	40	0,098	0,560			
16	0,141	0,123	41	0,169	0,025			
17	0,131	0,191	42	0,175	0,018			
18	0,122	0,276	43	0,104	0,485			
19	0,086	0,713	44	0,106	0,461			
20	0,161	0,042						
21	0,125	0,252						
22	0,139	0,138						
23	0,112	0,387						
24	0,125	0,248						
25	0,150	0,080						

Tablo 12'ye bakıldığında, öğretmenlerin 14, 20, 28, 29, 30, 34, 41, 42, 45, 50, 51, 54, 55, 56 ve 57 numaralı maddelere verdikleri yanıtlar hizmet yılına göre manidar bir değişim göstermektedir. Bu maddelerin dışındaki diğer maddelerdeki yeterlik görüşleri hizmet yılına göre değişmemektedir. Hizmet yılı değişkenine göre fark analizi için Kruskal Wallis-H testi kullanılmıştır.

2.2.5.2. “Hizmet Yılı” Değişkenine Göre Farklılık Gösteren Maddelerin Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Tablo 13. Alan Bilgisi Yeterlik Alanına İlişkin Hizmet Yılına Göre Farklılık Gösteren Maddelerin Kruskal Wallis-H Testi Sonucu

No	Grup	N	S.O.	Sd	χ^2	P	Anlamlı Fark
14	1 - 5	72	141,58	3	12,988	,005	21 ve üzeri/6-10 ile 21 ve üzeri/1-5
	6 - 10	45	140,09				
	11 - 20	60	123,02				
	21 ve üzeri	75	106,65				
16	1 - 5	72	134,11	3	9,155	,027	21 ve üzeri/6-10
	6 - 10	45	146,06				
	11 - 20	60	120				
	21 ve üzeri	75	112,66				
17	1 - 5	72	127,33	3	8,339	,039	6-10-21 ve üzeri
	6 - 10	45	142,17				
	11 - 20	60	134,68				
	21 ve üzeri	75	109,76				
20	1 - 5	72	120,06	3	8,442	,038	21 ve üzeri/11-20
	6 - 10	45	129,36				
	11 - 20	60	146,53				
	21 ve üzeri	75	114,95				
22	1 - 5	72	122,57	3	9,141	,027	21 ve üzeri/6-10
	6 - 10	45	149,19				
	11 - 20	60	130,61				
	21 ve üzeri	75	113,37				
25	1 - 5	72	117,72	3	11,012	,012	21 ve üzeri/6-10 ile 1-5/6-10
	6 - 10	45	155,34				
	11 - 20	60	128,53				
	21 ve üzeri	75	116,01				

Tablo 13’de görüldüğü gibi, yapılan tek yönlü varyans analizi (Kruskal Wallis-H testi) sonucunda öğretmenlerin “hizmet yılı” değişkenine göre verdikleri cevapların S. O’ları karşılaştırıldığında;

14. maddede; 21 yıl ve üzeri görev yapan öğretmenlerin (S.O.=106,65) ile 1-5 yıl arası görev yapan öğretmenlerin (S.O.=141,58) ve 21 yıl ve üzeri görev yapan öğretmenler (S.O.=106,65) ile 6-10 yıl arası görev yapan öğretmenlerin (S.O.=140,09) puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

16. maddede; 21 yıl ve üzeri görev yapan öğretmenler (S.O.=112,66) ile 6-10 yıl arası görev yapan öğretmenlerin (S.O.=146,06) puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

17. maddede; 6-10 yıl arası görev yapan öğretmenler (S.O.=142,17) ile 21 yıl ve üzeri görev yapan öğretmenlerin (S.O.=109,76) puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

20. maddede; 21 yıl ve üzeri görev yapan öğretmenler (S.O.=114,95) ile 11-20 yıl arası görev yapan öğretmenlerin (S.O.=146,53) puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

22. maddede; 21 yıl ve üzeri görev yapan öğretmenler (S.O.=113,37) ile 6-10 yıl arası görev yapan öğretmenlerin (S.O.=149,19) puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

25. maddede; 21 yıl ve üzeri görev yapan öğretmenler (S.O.=116,01) ile 6-10 yıl arası görev yapan öğretmenlerin (S.O.=155,34) ve 1-5 yıl arası görev yapan öğretmenler (S.O.=117,72) ile 6-10 yıl arası görev yapan öğretmenlerin (S.O.=155,34) puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Başka bir deyişle; 14, 16, 17, 22 ve 25. Madde bakımından Yani 6-10 yıl arası görev yapan öğretmenler 21 yıl ve üzeri görev yapan öğretmenlere göre; 14 ve 25. Maddeler bakımından, 1-5 yıl arası görev yapan öğretmenler 21 yıl ve üzeri görev yapan öğretmenlere göre; 20. madde bakımından, 11-20 yıl arası görev yapan öğretmenler 21 yıl ve üzeri görev yapan öğretmenlere göre kendilerini daha yeterli hissetmektedir.

Tablo 14. Alan Eğitimi Bilgisi Yeterlik Alanına İlişkin Hizmet Yılına Göre Farklılık Gösteren Maddelerin Kruskal Wallis-H Testi Sonucu

No	Grup	N	S.O.	Sd	χ^2	P	Anlamlı Fark
27	1 - 5	72	136,21	3	8,731	,033	1-5 ile 21 ve üzeri
	6 - 10	45	133,32				
	11 - 20	60	132,99				
	21 ve üzeri	75	107,89				
28	1 - 5	72	124,97	3	8,782	,032	21 ve üzeri/11-20
	6 - 10	45	138,77				
	11 - 20	60	140,55				
	21 ve üzeri	75	109,37				
29	1 - 5	72	133,16	3	11,955	,008	21 ve üzeri/6-10 ile 21 ve üzeri/11-20
	6 - 10	45	138,94				
	11 - 20	60	136,36				
	21 ve üzeri	75	104,75				
30	1 - 5	72	127,51	3	13,044	,005	21 ve üzeri/6-10
	6 - 10	45	149,96				
	11 - 20	60	132,18				
	21 ve üzeri	75	106,91				
34	1 - 5	72	140,17	3	15,530	,001	21 ve üzeri/6-10 ile 21 ve üzeri/1-5
	6 - 10	45	141,44				
	11 - 20	60	128,27				
	21 ve üzeri	75	103				
35	1 - 5	72	129,67	3	8,385	,039	6-10-21 ve üzeri
	6 - 10	45	139,04				
	11 - 20	60	135,67				
	21 ve üzeri	75	108,6				
38	1 - 5	72	131,28	3	8,650	,034	21 ve üzeri/6-10
	6 - 10	45	144,63				
	11 - 20	60	128,11				
	21 ve üzeri	75	109,75				
41	1 - 5	72	130,71	3	10,378	,016	21 ve üzeri/6-10
	6 - 10	45	144,69				
	11 - 20	60	132,33				
	21 ve üzeri	75	106,88				
42	1 - 5	72	115,93	3	10,016	,018	21 ve üzeri/6-10
	6 - 10	45	149,66				
	11 - 20	60	135,51				
	21 ve üzeri	75	115,55				

Tablo 14’de görüldüğü gibi, yapılan tek yönlü varyans analizi (Kruskal Wallis-H testi) sonucunda öğretmenlerin “hizmet yılı” değişkenine göre verdikleri cevapların S. O’ları karşılaştırıldığında;

27. maddede; 21 yıl ve üzeri görev yapan öğretmenler (S.O.=107,89) ile 1-5 yıl arası görev yapan öğretmenlerin (S.O.=136,21) puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

28. maddede; 21 yıl ve üzeri görev yapan öğretmenler (S.O.=109,37) ile 11-20 yıl arası görev yapan öğretmenlerin (S.O.=140,55) puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

29. maddede; 21 yıl ve üzeri görev yapan öğretmenler (S.O.=104,75) ile 6-10 yıl arası görev yapan öğretmenlerin (S.O.=138,94) ve 21 yıl ve üzeri görev yapan öğretmenler (S.O.=104,75) ile 11-20 yıl arası görev yapan öğretmenlerin (S.O.=136,36) puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

30. maddede; 21 yıl ve üzeri görev yapan öğretmenler (S.O.=106,91) ile 6-10 yıl arası görev yapan öğretmenlerin (S.O.=149,96) puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

34. maddede; 21 yıl ve üzeri görev yapan öğretmenler (S.O.=103,00) ile 6-10 yıl arası görev yapan öğretmenlerin (S.O.=141,44) ve 21 yıl ve üzeri görev yapan öğretmenler (S.O.=103,00) ile 1-5 yıl arası görev yapan öğretmenlerin (S.O.=140,17) puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

35. maddede; 21 yıl ve üzeri görev yapan öğretmenler (S.O.=108,60) ile 6-10 yıl arası görev yapan öğretmenlerin (S.O.=139,04) puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

38. maddede; 21 yıl ve üzeri görev yapan öğretmenler (S.O.=109,75) ile 6-10 yıl arası görev yapan öğretmenlerin (S.O.=144,63) puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

41. maddede; 21 yıl ve üzeri görev yapan öğretmenler (S.O.=106,88) ile 6-10 yıl arası görev yapan öğretmenlerin (S.O.=144,69) puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

42. maddede; 21 yıl ve üzeri görev yapan öğretmenler (S.O.=115,55) ile 6-10 yıl arası görev yapan öğretmenlerin (S.O.=149,66) puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Başka bir deyişle; 27 ve 34. maddeler bakımından 1-5 yıl arası görev yapan öğretmenler 21 yıl ve üzeri görev yapan öğretmenlere göre; 28 ve 29. maddeler bakımından, 11-20 yıl arası görev yapan öğretmenler 21 yıl ve üzeri görev yapan öğretmenlere göre; 29, 30, 34, 35, 38, 41 ve 42. maddeler bakımından 6-10 yıl arası görev yapan öğretmenler 21 yıl ve

üzeri görev yapan öğretmenlere göre kendilerini daha yeterli hissetmektedir.

Tablo 15. *Tutum ve Değerler Yeterlik Alanına İlişkin Hizmet Yılına Göre Farklılık Gösteren Maddelerin Kruskal Wallis-H Testi Sonucu*

No	Grup	N	S.O.	Sd	χ^2	P	Anlamli Fark
47	1 - 5	72	134,03	3	10,111	,018	21 ve üzeri/6-10
	6 - 10	45	149,41				
	11 - 20	60	117,28				
	21 ve üzeri	75	112,9				
50	1 - 5	72	126,82	3	13,205	,004	21 ve üzeri/6-10
	6 - 10	45	154,08				
	11 - 20	60	127,18				
	21 ve üzeri	75	109,11				
51	1 - 5	72	136,66	3	10,209	,017	6-10-21 ve üzeri
	6 - 10	45	146,17				
	11 - 20	60	114,32				
	21 ve üzeri	75	114,69				
54	1 - 5	72	132,52	3	12,721	,005	21 ve üzeri/6-10
	6 - 10	45	152,23				
	11 - 20	60	119,71				
	21 ve üzeri	75	110,71				
56	1 - 5	72	135,82	3	12,983	,005	21 ve üzeri/6-10 ile 21 ve üzeri/1-5
	6 - 10	45	145,64				
	11 - 20	60	127,08				
	21 ve üzeri	75	105,61				
57	1 - 5	72	136,24	3	8,572	,036	6-10-21 ve üzeri
	6 - 10	45	143,54				
	11 - 20	60	119,13				
	21 ve üzeri	75	112,83				

Tablo 15’de görüldüğü gibi, yapılan tek yönlü varyans analizi (Kruskal Wallis-H testi) sonucunda öğretmenlerin “hizmet yılı” değişkenine göre verdikleri cevapların S. O’ları karşılaştırıldığında;

47. maddede; 21 yıl ve üzeri görev yapan öğretmenler (S.O.=112,90) ile 6-10 yıl arası görev yapan öğretmenlerin (S.O.=149,41) puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

50. maddede; 21 yıl ve üzeri görev yapan öğretmenler (S.O.=109,11) ile 6-10 yıl arası görev yapan öğretmenlerin (S.O.=154,08) puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

51. maddede; 21 yıl ve üzeri görev yapan öğretmenler (S.O.=114,69) ile 6-10 yıl arası görev yapan öğretmenlerin (S.O.=146,17) puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

54. maddede; 21 yıl ve üzeri görev yapan öğretmenler (S.O.=110,71) ile 6-10 yıl arası görev yapan öğretmenlerin (S.O.=152,23) puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

56. maddede; 21 yıl ve üzeri görev yapan öğretmenler (S.O.=105,61) ile 6-10 yıl arası görev yapan öğretmenlerin (S.O.=145,64) ve 21 yıl ve üzeri görev yapan öğretmenler (S.O.=105,61) ile 1-5 yıl arası görev yapan öğretmenlerin (S.O.=135,82) puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

57. maddede; 21 yıl ve üzeri görev yapan öğretmenler (S.O.=112,83) ile 6-10 yıl arası görev yapan öğretmenlerin (S.O.=143,54) puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Başka bir deyişle; 47, 50, 51, 54, 56 ve 57. maddeler bakımından 6-10 arası görev yapan öğretmenler 21 yıl ve üzeri görev yapan öğretmenlere göre; 56. madde bakımından, 1-5 yıl arası ve 6-10 arası görev yapan öğretmenler 21 yıl ve üzeri ve görev yapan öğretmenlere göre kendilerini daha yeterli hissetmektedir.

2.2.6. Öğretmenlerin Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Görüşleri “Hizmet İçi Eğitim Alma Durumu” Değişkenine Göre Farklılaşmakta mıdır?” Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum

2.2.6.1. Öğretmenlerin Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Görüşlerinin “Hizmet İçi Eğitim Alma Durumu” Değişkenine Göre Cramer V Değerleri

Tablo 16. Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Hizmet İçi Eğitim Durumuna Göre Cramer V Değerleri

ALAN BİLGİSİ YETERLİK ALANI			ALAN EĞİTİMİ BİLGİSİ YETERLİK ALANI			TUTUM VE DEĞERLER YETERLİK ALANI		
Yeterlik no	Cramer V	P	Yeterlik no	Cramer V	P	Yeterlik no	Cramer V	P
1	0,075	0,490	26	0,064	0,597	45	0,103	0,261
2	0,080	0,445	27	0,069	0,553	46	0,275	0,000
3	0,135	0,100	28	0,172	0,024	47	0,156	0,046
4	0,060	0,635	29	0,130	0,118	48	0,158	0,044
5	0,120	0,164	30	0,096	0,312	49	0,143	0,076
6	0,038	0,832	31	0,170	0,027	50	0,157	0,045
7	0,046	0,770	32	0,157	0,044	51	0,097	0,304
8	0,117	0,180	33	0,096	0,312	52	0,103	0,262
9	0,105	0,251	34	0,057	0,660	53	0,130	0,120
10	0,081	0,439	35	0,061	0,623	54	0,129	0,124
11	0,073	0,515	36	0,092	0,345	55	0,081	0,438
12	0,088	0,375	37	0,152	0,054	56	0,050	0,733
13	0,110	0,219	38	0,096	0,312	57	0,059	0,644
14	0,048	0,752	39	0,157	0,044			
15	0,064	0,599	40	0,087	0,388			
16	0,067	0,568	41	0,087	0,381			
17	0,073	0,514	42	0,207	0,004			
18	0,083	0,420	43	0,158	0,043			
19	0,145	0,070	44	0,110	0,218			
20	0,117	0,178						
21	0,104	0,258						
22	0,061	0,623						
23	0,107	0,239						
24	0,091	0,351						
25	0,093	0,338						

Tablo 16'ya bakıldığında, öğretmenlerin 28, 31, 32, 42, 43, 46, 47, 48 ve 50 numaralı maddelere verdikleri yanıtlar hizmet içi eğitim alma durumlarına göre manidar bir değişim göstermiştir. Bu maddelerin dışındaki diğer maddelerdeki yeterlik görüşleri hizmet içi eğitim alma durumlarına göre değişmemektedir. Hizmet içi eğitim alma durumu değişkenine göre fark analizi için Mann Whitney-U testi kullanılmıştır.

2.2.6.2. “Hizmet İçi Eğitim Alma Durumu” Değişkenine Göre Farklılık Gösteren Maddelerin Mann Whiney-U Testi Sonuçları

Tablo 17. *Alan Eğitimi Bilgisi Yeterlik Alanına İlişkin Hizmet İçi Eğitim Alma Durumuna Göre Farklılık Gösteren Maddelerin Mann Whitney-U Testi Sonucu*

No	Grup	S.O.	Sıra Toplamı	U	P
28	Evet, Katıldım	142,29	14371,50	6030,500	,003
	Hayır, katılmadım	115,94	17506,50		
29	Evet, Katıldım	136,48	13784,50	6617,500	,048
	Hayır, katılmadım	119,82	18093,50		
31	Evet, Katıldım	140,65	14206,00	6196,000	,005
	Hayır, katılmadım	117,03	17672,00		
32	Evet, Katıldım	139,94	14134,00	6268,000	,009
	Hayır, katılmadım	117,51	17744,00		
37	Evet, Katıldım	138,03	13941,00	6461,000	,023
	Hayır, katılmadım	1118,79	17937,00		
42	Evet, Katıldım	144,06	14550,50	5851,500	,001
	Hayır, katılmadım	114,75	17327,50		
43	Evet, Katıldım	139,45	14084,50	6317,500	,013
	Hayır, katılmadım	117,84	17793,50		

Tablo 17’de öğretmenlerin hizmet içi eğitim alma durumu değişkenine göre fark analizi için kullanılan Mann Whitney-U testi sonuçlarına göre; 57 maddeden 28, 29, 31, 32, 37, 42 ve 43. maddelerde hizmet içi kursa katılan ve katılmayan öğretmenlerin yeterlik algıları arasındaki farklılıklar istatistiksel olarak manidar bulunmuştur (U=6030,500, $p<,05$; U=6617,500, $p<,05$; U=6196,000, $p<,05$; U=6268,000, $p<,05$; U=6461,000, $p<,05$; U=5851,500, $p<,05$; U=6317,500, $p<,05$). S. O’ları dikkate alındığında ise tüm maddeler için kursa katılan öğretmenlerin, katılmayan öğretmenlere göre yeterlik algılarının daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Tablo 18. *Tutum ve Değerler Yeterlik Alanına İlişkin Hizmet İçi Eğitim Alma Durumuna Göre Farklılık Gösteren Maddelerin Mann Whitney-U Testi Sonucu*

No	Grup	S.O.	Sıra Toplamı	U	p
46	Evet, Katıldım	147,91	14938,50	5563,000	,000
	Hayır, katılmadım	112,18	16939,50		
47	Evet, Katıldım	138,82	14020,50	6381,500	,019
	Hayır, katılmadım	118,26	17857,50		
49	Evet, Katıldım	137,69	13907,00	6495,000	,025
	Hayır, katılmadım	119,01	17971,00		

Tablo 18’de öğretmenlerin hizmet içi eğitim alma durumu değişkenine göre fark analizi için kullanılan Mann Whitney-U testi sonuçlarına göre; 57 maddeden 46, 47 ve 49. maddelerde hizmet içi kursa katılan ve katılmayan öğretmenlerin yeterlik algıları arasındaki farklılıklar istatistiksel olarak manidar bulunmuştur (U=5563,000, $p<,05$; U=6381,500, $p<,05$ ve U=6495,000, $p<,05$). S. O’ları dikkate alındığında ise tüm maddeler için kursa katılan öğretmenlerin, katılmayan öğretmenlere göre yeterlik algılarının daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

2.2.7. Öğretmenlerin Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Görüşleri “Mezun Olunan Okul (Fakülte) Türü” Değişkenine Göre Farklaşmakta mıdır?” Sorusuna Yönelik Bulgular ve Yorum

2.2.7.1. “Mezun Olunan Okul (Fakülte)” Değişkenine Göre Farklılık Gösteren Maddelerin Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Tablo 192. Alan Eğitimi Bilgisi Yeterlik Alanına İlişkin Fakülte Türüne Göre Farklılık Gösteren Maddelerin Kruskal Wallis-H Testi Sonucu

No	Grup	N	S.O.	Sd	χ^2	P	Anlamli Fark
29	YİE (1)	4	102,88	6	12,646	,049	4-6, 5-6
	İLİTAM (2)	3	118,33				
	İİF (3)	7	113,50				
	İF (M.O.S.P.F.) (4)	28	108,13				
	İF (PF) (5)	150	121,37				
	İDKABÖ (İlköğretim DKAB Öğretmenliği) (6)	57	151,00				
	Diğer (7)	3	159,17				
30	YİE (1)	4	115,00	6	16,025	,014	5 - 6
	İLİTAM (2)	3	54,33				
	İİF (3)	7	116,86				
	İF (M.O.S.P.F.) (4)	28	109,71				
	İF (PF) (5)	150	121,53				
	İDKABÖ (6)	57	152,40				
	Diğer (7)	3	149,67				
33	YİE (1)	4	151,38	6	16,951	,009	5 - 6
	İLİTAM (2)	3	25,83				
	İİF (3)	7	112,00				
	İF (M. O.S. P.F.) (4)	28	124,45				
	İF (PF) (5)	150	119,11				
	İDKABÖ (6)	57	150,68				
	Diğer (7)	3	157,00				

	YİE (1)	4	100,00			
	İLİTAM (2)	3	109,00			
	İİF (3)	7	87,93			
34	İF (M.O.S. P.F.) (4)	28	134,75	6	13,907 ,031	5 - 6
	İF (PF) (5)	150	119,29			
	İDKABÖ (6)	57	150,32			
	Diğer (7)	3	100,00			
	YİE (1)	4	81,25			
	İLİTAM (2)	3	62,00			
	İİF (3)	7	124,00			
37	İF (M.O.S. P.F.) (4)	28	133,00	6	15,560 ,016	5 - 6
	İF (PF) (5)	150	118,28			
	İDKABÖ (6)	57	149,56			
	Diğer (7)	3	169,33			
	YİE (1)	4	104,50			
	İLİTAM (2)	3	84,50			
	İİF (3)	7	107,86			
38	İF (M.O.S. P.F.) (4)	28	124,82	6	14,694 ,023	5 - 6
	İF (PF) (5)	150	121,59			
	İDKABÖ (6)	57	150,38			
	Diğer (7)	3	48,83			

Tablo 19’da görüldüğü gibi, yapılan tek yönlü varyans analizi (Kruskal Wallis-H testi) sonucunda öğretmenlerin kendilerini ne ölçüde yeterli buldukları bakımından verdikleri cevapların S. O’ları “mezun olunan okul (fakülte)” durumuna göre karşılaştırıldığında;

29. maddeye göre; İDKABÖ mezunu öğretmenler (S.O.=151,00) ile İF (M.O.S.P.F.) mezunu öğretmenlerin (S.O.=108,13) ve İDKABÖ mezunu öğretmenler (S.O.=151,00) ile İF (PF) mezunu öğretmenlerin (S.O.=121,37) puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

30. maddeye göre; İDKABÖ mezunu öğretmenler (S.O.=152,40) ile İF (PF) mezunu öğretmenlerin (S.O.=121,53) puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

33. maddeye göre; İDKABÖ mezunu öğretmenlerin (S.O.=150,68) ve İF (PF) mezunu öğretmenlerin (S.O.=119,11) puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

34. maddeye göre; İDKABÖ mezunu öğretmenlerin (S.O.=150,32) ve İF (PF) mezunu öğretmenlerin (S.O.=119,29) puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

37. maddeye göre; İDKABÖ mezunu öğretmenlerin (S.O.=149,56) ve İF (PF) mezunu öğretmenlerin (S.O.=118,28) puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

38. maddeye göre; İDKABÖ mezunu öğretmenlerin (S.O.=150,38) ve İF (PF) mezunu öğretmenlerin (S.O.=121,59) puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Başka bir ifadeyle; 29. madde bakımından, Yani İDKABÖ mezunu öğretmenler İF (M.O.S.P.F.) mezunu öğretmenlere göre; 29, 30, 33, 34, 37 ve 38. maddelere göre, İDKABÖ mezunu öğretmenler İF (PF) mezunu öğretmenlere göre kendilerini daha yeterli hissetmektedir.

Tablo 20. *Tutum ve Değerler Yeterlik Alanına İlişkin Fakülte Türüne Göre Farklılık Gösteren Maddelerin Kruskal Wallis-H Testi Sonucu*

No	Grup	N	S.O.	Sd	χ^2	P	Anlamlı Fark
	YİE (1)	4	171,00				
	İLİTAM (2)	3	56,50				
	İİF (3)	7	148,93				
49	İF (M.O.S. P.F.) (4)	28	153,21	6	16,284	,012	4 - 5
	İF (PF) (5)	150	117,64				
	İDKABÖ (6)	57	136,54				
	Diğer (7)	3	88,00				

Tablo 20’de görüldüğü gibi, yapılan tek yönlü varyans analizi (Kruskal Wallis-H testi) sonucunda öğretmenlerin kendilerini ne ölçüde yeterli buldukları bakımından verdikleri cevapların S. O’ları “mezun olunan okul (fakülte)” durumuna göre karşılaştırıldığında;

49. maddeye göre; İF (M.O.S.P.F.) mezunu öğretmenlerin (S.O.=153,21) ve İF (PF) mezunu öğretmenlerin (S.O.=117,64) puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Yani İF (M.O.S.P.F.) mezunu öğretmenlerin İF (PF) mezunu öğretmenlere göre 49. madde bakımından kendilerini daha yeterli hissetmektedir.

SONUÇ:

Bu araştırmada nicel araştırma yöntemleriyle elde edilen veriler, istatistik programı yardımıyla analiz edilmiş ve şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Çalışmaya katılan toplam 252 DKAB öğretmeninin yaklaşık % 33'ü kadın, % 67'si erkektir. Öğretmenlerin % 87,7'si İHL mezunu, % 12,3'ü diğer lise mezunu, % 10,3'ü hafız, % 89,7'si ise hafız değildir. Öğretmenlerin fakülte mezuniyetine bakıldığında % 59,5'inin İF (pedagojik formasyonlu (PF)) mezunu, % 22,6'sının İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği (İDKABÖ) bölümü mezunu, % 11,1'inin İF (mezuniyetten sonra pedagojik formasyon) mezunu görülmektedir. Öğretmenlerin % 90 ile büyük çoğunluğu lisans mezunudur. Lisans mezuniyeti sonrasında yüksek lisans yapanların sayısı ise % 10'dur. Öğretmenlerin herhangi bir hizmet içi eğitim kursuna katılıp katılmama durumlarına bakıldığında; 151 öğretmenin lisans eğitimi dışında DKAB öğretmenliği ile ilgili hizmet içi eğitim kursuna katılmadığı, 101 öğretmenin ise ilgili kurslara katıldığı tespit edilmiştir.

Araştırmanın problem cümlesinin amaçları doğrultusunda araştırmaya katılan öğretmenlerin "İHO DKAB Öğretmenlerinin Özel Alan Yeterlikleri Anketi" yeterlik maddelerine yönelik yeterlik düzeylerine verdikleri cevaplar çeşitli değişkenlere göre incelenmiş ve şu sonuçlara ulaşılmıştır:

A. "Cinsiyet" Değişkeni;

Cramer V Değerlerine göre; öğretmenlerin 10 yeterlik maddesine verdikleri yanıtlar cinsiyete göre manidar bir değişim göstermiştir. Bu maddeler dışındaki diğer maddelerde cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı değişim tespit edilememiştir.

Anlamlı Farklılık Gösteren Maddelerin Mann Whitney-U Testi Sonuçları;

12 maddede kadın ve erkek öğretmenlerin yeterlik algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğu bulunmuştur. S. O'ları dikkate alındığında ise tüm maddeler için bu farklılığın erkekler lehine olduğu görülmektedir. Erkek öğretmenlerin yeterlik algılarının kadınlara göre daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin yeterlik algıları cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği şeklindeki sonuç, S.M. Özdemir'in araştırma bulgularıyla paralellik

gösterirken, Coşkun, Özer ve Tiryaki; Taşkın ve Hacıömeroğlu; Kahramanoğlu ve Ay; ve Uslu'nun araştırma bulgularıyla örtüşmemektedir.

B. “Yaş” Değişkeni;

Anlamlı Farklılık Gösteren Maddelerin Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları;

1 maddede 51 ve üzeri yaş arası öğretmenler, 20-30 yaş arası öğretmenlere göre; 3 maddede 31-40 yaş arası öğretmenler, 20-30 yaş arası öğretmenlere göre; 10 maddede 31-40 yaş arası öğretmenler, 51 ve üzeri yaş arası öğretmenlere göre; 10 maddede 31-40 yaş arası öğretmenler, 41-50 yaş arası öğretmenlere göre daha yeterli olduğunu düşünmektedir. Öğretmenlerin yeterlik algıları yaş değişkenine göre bazı maddeler bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği yönündeki sonuç, Gündoğdu'nun araştırmasıyla paralellik göstermektedir.

C. “Lise Türü” Değişkeni;

Cramer V Değerlerine göre; Öğretmenlerin 3 yeterlik maddesine verdikleri yanıtlar lise türüne göre manidar bir değişim göstermektedir. Bu maddeler dışındaki diğer maddelerde lise türüne göre istatistiksel olarak anlamlı değişim tespit edilememiştir.

Anlamlı Farklılık Gösteren Maddelerin Mann Whitney-U Testi Sonuçları;

2 maddede İHL ve diğer liselerden mezun olan öğretmenlerin yeterlik algılarında gözlenen farklılık istatistiksel olarak manidar bulunmuştur. S. O'ları farkı dikkate alındığında, diğer liselerden mezun olan öğretmenlerin İHL'den mezun olan öğretmenlere göre yeterlik algılarının daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin yeterlik algıları mezun olunan lise türü değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği yönündeki sonuç, Şimşek'in araştırma sonuçları paralellik gösterirken, Gündoğdu; S.M. Özdemir; Coşkun, Özer ve Tiryaki; ve Uslu'nun araştırma bulgularıyla örtüşmemektedir.

D. “Hafızlık Durumu” Değişkeni;

Cramer V Değerlerine göre; Öğretmenlerin Ö34, Ö46, Ö49, Y5 ve Y8 numaralı maddelere verdikleri yanıtlar hafızlık durumuna göre manidar bir değişim göstermiştir. Bu maddeler dışındaki diğer

maddelerde hafızlık durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı değişim tespit edilememiştir.

Anlamlı Farklılık gösteren Maddelerin Mann Whitney-U Testi Sonuçları;

5, 8, 33 ve 46. maddelerde hafız olan ve olmayan öğretmenlerin yeterlik algılarında gözlenen farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. S. O'ları farkı dikkate alındığında, hafız olan öğretmenlerin hafız olmayan öğretmenlere göre yeterlik algılarının daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

E. “Hizmet Yılı” Değişkeni;

Cramer V Değerlerine göre; Öğretmenlerin 15 yeterlik maddesine verdikleri yanıtlar hizmet yılına göre manidar bir değişim göstermiştir. Bu maddeler dışındaki diğer maddelerde hizmet yılına göre istatistiksel olarak anlamlı değişim tespit edilememiştir.

Anlamlı Farklılık Gösteren Maddelerin Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları;

18 maddede 6-10 yıl arası görev yapan öğretmenler, 21 yıl ve üzeri öğretmenlere göre; 1 maddede 6-10 yıl arası görev yapan öğretmenler, 1-5 yıl arası görev yapan öğretmenlere göre; 4 maddede 1-5 yıl arası görev yapan öğretmenler, 21 yıl ve üzeri görev yapan öğretmenlere göre; 3 maddede 11-20 yıl arası görev yapan öğretmenler, 21 yıl ve üzeri görev yapan öğretmenlere göre kendilerini daha yeterli hissetmektedir. Öğretmenlerin yeterlik algıları hizmet yılı değişkenine göre istatistiksel olarak bazı maddelerde anlamlı farklılık göstermektedir, maddelerin çoğunluğunda ise anlamlı farklılaşma tespit edilememiştir. Bu sonuç; maddelerin tamamında anlamlı farklılaşma bulunamaması yönünden Şimşek'in araştırmasıyla paralellik gösterirken, Gündoğdu'nun araştırmasıyla tam olarak örtüşmemektedir.

F. “Hizmet İçi Eğitim Alma Durumu” Değişkeni;

Cramer V Değerlerine göre; Öğretmenlerin 9 yeterlik maddesine verdikleri yanıtlar hizmet içi eğitim alma durumlarına göre manidar bir değişim göstermiştir. Bu maddelerin dışındaki diğer maddelerde hizmet içi eğitim alma durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı değişim tespit edilememiştir.

Anlamlı Farklılık Gösteren Maddelerin Mann Whitney-U Testi Sonuçları;

10 yeterlik maddesinde hizmet içi kursa katılan ve katılmayan öğretmenlerin yeterlik algıları arasındaki farklılıklar istatistiksel olarak manidar bulunmuştur. S. O'ları dikkate alındığında ise tüm maddeler için kursa katılan öğretmenlerin, katılmayan öğretmenlere göre yeterlik algılarının daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin yeterlik algıları hizmet içi eğitim alma durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. Bu sonuç, Gündoğdu'nun araştırmasıyla paralellik gösterirken, Şimşek'in araştırmasıyla tam olarak örtüşmemektedir.

G. “Mezun Olunan Okul (Fakülte) Durumu” Değişkeni;

Anlamlı Farklılık Gösteren Maddelerin Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları;

1 maddede İDKABÖ mezunları, İF (M.O.S.P.F.) mezunlarına göre; 7 maddede İDKABÖ mezunları, İF (PF) mezunlarına göre kendilerini daha yeterli hissetmektedir. Öğretmenlerin yeterlik algıları mezun olunan fakülte türü değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. Bu sonuç, Şimşek'in araştırma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir.

Sonuç olarak, araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğunun özel alan yeterlik maddelerine göre kendilerini yüksek düzeyde yeterli gördüğü ve öğretmenlerin yeterlik düzeylerinin araştırmamıza konu değişkenlere göre anlamlı farklılaşmalar gösterdiği tespit edilmiştir.

Araştırmanın sonucunda DKAB öğretmenlerinin özel alan yeterliklerine katkı sağlayacağından hareketle şu öneriler getirilebilir: DKAB öğretmenleri, İslam Dininin temel kaynaklarını okumaya teşvik edilmelidir. Öğretmenler DKAB alanına yönelik farklı video filmleri ya da çizgi filmlerle ders materyali olarak desteklenebilir. Öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitim kursları, Türkçe'yi güzel konuşma kursları düzenlenebilir.

Bu araştırma, “İHO Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Özel Alan Yeterlikleri Anketi” ile elde edilen araştırma verileri ve sonuçları üzerine bir çalışmadır. Konuyla ilgili farklı yöntem ve örneklerle daha farklı araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Atmaca, Çağla. *İngilizce Öğretmenlerinin Genel ve Özel Alan Öğretmen Yeterlilik Seviyeleri Üzerine Bir Araştırma*. Doktora Tezi, Gazi Üni., 2016.
- Avcı, Yunus Emre. *Sınıf Öğretmenlerinin Kendi Görüşlerine Göre Özel Alan Yeterliliklerine Sahip Olma Düzeyleri (Kilis İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Kilis 7 Aralık Üni., 2011.
- Aydın, Yeliz. *Fen ve Teknoloji Öğretmenlerinin Alan Yeterliliklerine İlişkin Bir Çalışma: Rize İl Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üni., 2010.
- Aytekin, Serkan. *Sınıf Öğretmenlerinin İlkokul Yöneticileri ve Kendi Algularına Göre Özel Alan Yeterlilikleri (Denizli İl Merkezi Örnekleme)*. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üni., 2016.
- Bingöl Meşe, Elif Tuba. *Bilişim Teknolojileri Öğretmenlerinin Özel Alan Yeterlilikleri Açısından Kendilerini Değerlendirmeleri: İzmir İli Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üni., 2010.
- Büyüköztürk, Şener. *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 9. Baskı, 2008.
- Büyük Öztürk ve diğerleri. (Büyüköztürk, Şener; Kılıç Çakmak; Ebru; Akgün, Özcan Erkan; Karadeniz, Şirin; Demirel, Funda). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları, 14. Baskı, 2014.
- Can, Abdullah. *SPSS İle Bilimsel Araştırma Sürecinde Nicel Veri Analizi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 4. Baskı, 2016.
- Candaş, Bahar. *Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Öz Yeterliliklerinin Özel Alan Yeterlilikleri Bağlamında Tespiti*. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üni., 2016.
- Coşkun Eyyüp, Özer Bayram ve Tiryaki Esra Nur. *Türkçe Öğretmeni Adaylarının Özel Alan Yeterlilik Algularının Değerlendirilmesi*, İzmir: Dokuz Eylül Üni. Buca EF Dergisi, Sayı: 27, Yıl: 2010.
- Creswell, J. W. *Araştırma Deseni, Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımları*, (Çev. Ed. S.B. Demir), Ankara: Eğiten Kitap, 2013.
- Çavuş, Oya. *Sınıf Öğretmenlerinin Özel Alan Yeterlilik Düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üni., 2014.

- Duman, Duygu. *Bilişim Teknolojileri Öğretmenlerinin Özel Alan Yeterlikleri ve Uygulanma Düzeylerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üni., 2012.
- Er, Alper. *Güzel Sanatlar Lisesi Müziksel İşitme Okuma ve Yazma Dersi Öğretmenlerinin Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Bir Tasarı Örneği*. Doktora Tezi, Gazi Üni., 2017.
- Fidan, Mehmet. *Öğretmenlerin ve Öğretmen Adaylarının Fen ve Teknoloji Özel Alan Yeterlikleri Hakkındaki Özyeterlik Alguları*. Yüksek Lisans Tezi, Ahi Evran Üni., 2012.
- Görkaş, Büşra. *İngilizce Öğretmen Adaylarının Özel Alan Yeterliliklerinin YÖK, MEB ve İngiliz Dili Eğitimi Lisans Programlarında Bulunan Yeterlilikler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üni., 2017.
- Gül, Zeliha. *Fen Öğretiminde Öğretmenlerin Özel Alan Yeterlikleri*. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üni., 2012.
- Güleryüz, Şebnem. *Müzik Öğretmeni Adaylarının Özel Alan Yeterliklerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üni., 2015.
- Gülteke, Mehmet. *Sınıf Öğretmenlerinin Matematik Özel Alan Yeterlikleri İle İlgili Görüşlerinin Analizi*. Yüksek Lisans Tezi, Mehmet Akif Ersoy Üni., 2012.
- Gündoğdu, Yusuf Bahri. *İkögretim DKAB Öğretmenlerinin Öğrenci Başarısını Değerlendirme Yeterlikleri (İstanbul Örneği)*. Doktora Tezi, İstanbul Üni., 2011.
- Güneş, Sinem. *Kimya Öğretmen Adaylarının Özel Alan Yeterliklerinin Araştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üni., 2011.
- Gürbüz, Sait - Şahin, Faruk. *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, 2015.
- Kahramanoğlu, Recep ve Ay, Yusuf. *Sınıf Öğretmeni Adaylarının Özel Alan Yeterlik Algularının Çeşitli Değişkenler Açısından Analizi*, Türkiye: Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, Sayı: 2/2, 2013.
- Kandırmaz, Mustafa. *Ortaokul Matematik Öğretmenlerinin Matematik Öğretmenliği Özel Alan Yeterliklerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üni., 2017.

- Karabulutlu, Ziya. *Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Eğitimlerinin Özel Alan Yeterliliklerine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üni., 2016.
- Karacaoğlu, Ömer Cem. *AB uyum Sürecinde Öğretmen Yeterlilikleri*. Doktora Tezi, Ankara Üni., 2008.
- Karadoğan, Ahmet. *Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni Yetiştiren Kurumların Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni Özel Alan Yeterliliklerini Karşılama Düzeyi*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üni., 2014.
- Karakaya, İsmail. *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Abdurrahman Tanrıoğan (Ed.), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Anı Yayıncılık, 2009.
- Kararmaz, Sema Odabaş. *İlköğretim İngilizce Öğretmenlerinin Öğretmenlik Mesleği Özel Alan Yeterliliklerine İlişkin Algılarının Belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Bülent Ecevit Üni., 2013.
- Karasar, Niyazi. *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Sanem Matbaacılık, 4. Baskı, 1991.
- Ahmet Koç, “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Yeterlilikleri”, *Değerler Eğitimi Dergisi*, Cilt: 8/Sayı: 19, (Haziran 2010): 107-149.
- Kök, Mehmet, Çiftçi Muhammet ve Ayık Ahmet. *Öğretmenlik Mesleği Özel Alan Yeterliliklerine İlişkin Bir İnceleme (Okul Öncesi Öğretmenliği Örneği)*. Erzurum: Atatürk Üni. SBE Dergisi, Cilt: 15, Sayı: 1, 2014.
- Koroğlu, Mustafa. *Öğretmen Adaylarının Özel Alan Yeterlilikleri İle Öğrenme Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ahi Evran Üni., 2015.
- MEB, *Öğretmen Yeterlilikleri (Öğretmenlik Mesleği Genel ve Özel Alan Yeterlilikleri)*, Ankara: MEB-ÖYEGM, Devlet Kitapları Müdürlüğü, 2008).
- MEB, *Öğretmen Yeterlilikleri (Öğretmenlik Mesleği Genel ve Özel Alan Yeterlilikleri)*. Ankara: MEB-Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü, Devlet Kitapları Müdürlüğü, 2008.
- Mete, Filiz. *Türkçe’yi Yabancı Dil Olarak Öğreten Öğretmenlerin Özel Alan Yeterlilikleri Üzerine Bir Araştırma*. Doktora Tezi, Gazi Üni., 2012.

- Özbilen, Fatih Mutlu. *Sınıf Öğretmenlerinin Özel Alan Yeterlikleri Hakkındaki Görüşleri: Kars İli Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale 18 Mart Üni., 2012.
- Özdemir, Ertuğrul. *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Mustafa Metin (Ed.), Tarama Yöntemi, Ankara: Pegem Akademi Yayınları, 2015.
- Özdemir, Soner, Mehmet. *Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretim Sürecine İlişkin Öz-Yeterlik İnançlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*, Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, Sayı: 54, Bahar, 2008.
- Özkan, Saliha. *KPSS Alan Bilgisi Testinin Türkçe Öğretmenliği Programı ve özel Alan Yeterlikleri Kapsamında İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üni., 2014.
- Özlük, Yağmur Özge. *Türkçe Öğretmenlerinin Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Bir Araştırma (Kırıkkale Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üni., 2010.
- Özyurt, Yunus. *Fen Bilgisi Öğretmenliği Lisans Programı Dersleri Öğrenme Çıktılarının Fen ve Teknoloji Öğretmenliği Özel Alan Yeterlikleri İle Örtüşme Düzeyi*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üni., 2014.
- Selçuk, Bilal. *Türkçe Öğretmenlerinin Eleştirel Düşünme Eğilimleri ve Özel Alan Yeterlik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Muğla İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Kocaman Üni., 2013.
- Şengül, Kübra. *Türkçe Öğretmenlerinin Özel Alan Yeterlikleri: Bir Durum Belirleme Çalışması*. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üni., 2012.
- Şimşek, Eyüp. *İlköğretim DKAB dersi öğretmenlerinin yeterlikleri (Erzurum Örneği)*. Doktora Tezi, Atatürk Üni., 2006.
- Taşkın, Çiğdem, Şahin.-Hacıömeroğlu, Güney. *Öğretmen Özyeterlik İnanç Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması ve Sınıf Öğretmeni Adaylarının Özyeterlik İnançları*, Dokuz Eylül Üni. Buca EF Dergisi, Sayı: 27, İzmir, 2010.
- Uslu, Salih. *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnançlarının İncelenmesi*. Doktora Tezi, Gazi Üni., 2014.

Yazıcıoğlu, Yahşı-Erdoğan, Samiye. *SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Detay Yayıncılık, 2014.

Yılmaz, İsa. *Türkçe Öğretmeni Adaylarının Özel Alan ve Öz Yeterlik Alguları*, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üni., 2010.

Yüksek Öğretim Kurumu, “Yök Ulusal Tez Merkezi”, Eriřim: 27.10.2018, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tarama.jsp>